

ΘΕΛΞΙΝΟΗ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

Ο ΤΡΙΠΟΥΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΣ.

(Συνέχεια καὶ τέλος, ὄρα Φυλ. Ε΄.)

— Οχι, ἀπήνητησεν ὁ Κλεόβουλος, δίκαιον μὲν δὲν ἔχω, αἱ δὲ δυσχέρειαι αὐται ἰδιαί εἰσιν ἀφρονος, διότι τελοσπάντων καὶ οἱ ἀνόητοι ἀνήκουσιν εἰς τι εἶδος, ὡς πᾶς ἄνθρωπος. Μήτι τὰ δένδρα ὅλα τῶν δασῶν ἔχουσιν εὐθὺν τὸν κορμὸν ὡς ἡ κέδρος; οἱ ἀνόητοί εἰσιν οἱ θάμνοι τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, καὶ οἱ θάμνοι πανταχοῦ πλεονάζουσιν. Κλαίετε οὖν τὸν ἄνθρωπον, τὸν μὴ δυνάμενον νὰ ζήσῃ μετὰ τῶν ἀνοήτων καὶ ἀπέλθετε εἰς Λέσβον, ζητοῦντες τὸν σοφόν· ἐκεῖ, πιστεύσατέ μοι, ὁ Πιττακὸς μετ' ἀγαθότητος καὶ ὑπομονῆς ἀνεύδου ἀκροᾶται καὶ ὑποδέχεται ὄντιναδήποτε, χωρὶς ποτε ν' ἀπέλθῃ τοῦ δικαστηρίου πυρέττων· ἂν ἡ Ἑλλάς ἔχῃ ἓνα σοφὸν ἀληθῆ, ἁ σοφὸς οὗτός ἐστιν ὁ Πιττακός.

Καί τοι ἀπέκαμον, περιδεύοντες ἐπὶ ματαίῳ, οἱ πρέσβεις μετέβησαν εἰς Λέσβον· πρὶν ὅμως ἰδῶσι τὸν Πιττακόν, ἀπεφάσιον νὰ περιέλθωσι τὴν νῆσον αὐτοῦ καὶ διατρέξαντες αὐτήν, κατήλθον εἰς

Μυτιλήνην, ὅπου κατῴκει ὁ βασιλεὺς (α): προσήχθησαν δὲ ἅμα εἰσηγγέλησαν καὶ εἰς αὐτῶν ἐλάλησε τὰ ἐξῆς.

— Βασιλεῦ τῆς εὐδαίμονος ταύτης νήσου, εἰς τὰς ὑμετέρας πόλεις, τὰς ὁποίας περιήλθομεν, τὴν Μηθύμνην, τὴν Ἀντισσαν καὶ ἐξόχως τὴν Μυτιλήνην καὶ τὰ πλησιόχωρα δὲν εὕρομεν εἰμὴ ἀκρατον φιλοπονίαν καὶ ἀφθονίαν ἀμετρον, τὴν γεωργίαν, τὴν βιομηχανίαν καὶ τὸ ἐμπόριον ἀνθούσας, πανταχοῦ τὴν τάξιν καὶ τὴν ἡσυχίαν, πανταχοῦ τὴν ἀσφάλειαν ἐν ἐντελείᾳ καὶ τὴν γαλήνην τῆς εὐτυχίας. Τὸ θέαμα τοῦτο ἐστὶ Σου ὁ ἔπαινος καὶ ὁ χρυσοῦς τρίπους, τὸν ὁποῖον ὁ Ἀπόλλων ἐπέταξεν ἡμῖν νὰ προσφέρωμεν τῷ σοφῶ τῶν σοφῶν, ἀνήκει δικαιώματι τῷ νομοθέτῃ τῆς Λέσβου.

— Ναί, ἀπάντησεν ὁ Πιπτακός, ἂν τὸ χρηστήριον ἔλεγε, τῷ δικαίῳ καὶ χρηστῷ τυράννῳ, ἀλλ' οὐχὶ τῷ σοφῷ, ὅπερ πολὺ διαφέρει. Συνδειπνήσωμεν ἐν τούτοις καὶ μετὰ τὸ δεῖπνον θέλετε μάθη ὁποῖός τις εἶναι ὁ Πιπτακός.

Αἰτὸν ἦτο καὶ ἀπλοῦν τὸ δεῖπνον, ἀλλὰ τὸ εὐμενὲς καὶ προσηγές τοῦ ἡγεμόνος ἦθος, ἡ χαρίεσσα φαιδρότης τῶν τέκνων αὐτοῦ, ὁ εὐγενὴς καὶ θελκτικὸς τρόπος τῆς μητρὸς αὐτῶν Ἀμαρύλλας, τῆς ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην γυναῖκα ὡραίας, ἧσαν προτιμότεροι τῆς μεγαλειτέρας πολυτελείας· καὶ ὁ Πιπτακός, περιστοιχισμένος ὑπὸ τῆς οἰκογενείας του, ἠθέλε φαίνεσθαι τῶν θνητῶν ὁ εὐδαιμονέστερος, ἂν ἴχνος τι μελαγχολίας δὲν ὑπεφαίνετο ἐπὶ τῷ προσώπῳ καὶ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ.

Ἐζήτησεν ἐξηγήσεις περὶ τοῦ τρίποδος, πόθεν δηλαδὴ ἔχοντες αὐτὸν ἦλθον καὶ τίνας ἔνεκα οἱ λοιποὶ σοφοὶ ἀπεποιήθησαν αὐτόν.

— Οὕτω λοιπόν, εἶπε τότε, οὐδεὶς ἀρέσκει ἑαυτῷ καὶ ἕκαστος ἔχει ἐν ἑαυτῷ δικαστὴν αὐστηρότερον καὶ αὐτοῦ τοῦ ἀδυσωπήτου φθόνου. Ἄ! πιστεύσατέ μοι, ἄξιοί εἰσι τῆς ὁποίας ἀπολαύουσι φήμης καὶ τοῦ κοινοῦ σεβασμοῦ, ἔνεκα τούτου καὶ οὐδεὶς διασύρει τὸ ὄνομα αὐτῶν ἔνθεν καὶ ἔνθεν, καταπτόμενος ἀδιαλείπτως τὸ δυσύχημα τοῦτο εἰς ἐμὲ μόνον ἐπέπρωτο!

Ταῦτα εἰπὼν, ἀνεστέναξεν ἐκ βαθέων καὶ μετὰ μακρὰν σιωπὴν.

(α) Διὰ τινὰς ἴσως τῶν ἀναγνώστων μας σημειωτέον ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην οἱ βασιλεῖς ἢ ἀνώτατοι ἄρχοντες τῶν δημοκρατουμένων πολιτειῶν ἐφέροντο ὑπὸ τὸ ὄνομα τυράννοι, ὅπερ βραδύτερον περιέπεσεν εἰς τὴν σημασίαν, ἣν δίδωμεν σήμερον τῇ λέξει.

ἠρώτησε τοὺς πρέσβεις ἂν ἐν Ἑλλάδι ἐφέροντο διὰ στόματος οἱ στίχοι τοὺς ὁποίους ὁ Ἀλκαῖος ἐποίησε, καταγγέλων αὐτὸν ὡς διαφθορέα καὶ δυνάστην τῆς πατρίδος.

Οἱ πρέσβεις διαβεβαίωσαν ὅτι τοὺς στίχους ἐκείνους ἡ κοινὴ γνώμη μέμφεται ἐπὶ ἀκολασία, καὶ ὅτι ἀτιμάζουσι μᾶλλον τὸν ποιητὴν.

— Ἀκούεις τί λέγουσιν; εἶπεν ἡ Ἀμαρύλλη, πάντες γνωρίζουσι τὸν ἀβέλτερον ἐκείνον ἄνθρωπον καὶ ἡ χολή, εἰς τὴν ὁποίαν ἐμβάπτει τὰ βέλη του, ἑαυτὸν βλάπτει μᾶλλον. Σύγγνωθι αὐτῷ τὸ πταῖσμα καὶ λησμόνησε αὐτὸν διὰ παντός.

— Ναί, ἀπεκρίθη ὁ Πιπτακός, σύμφημι, ὁ κόσμος βδελύττεται τὴν σάτυραν, ἀλλ' ἐν τούτοις ἕκαστος ἔχει αὐτὴν διὰ μνήμης.

Ἀποδειπνήσαντες, ἡ μὲν Ἀμαρύλλη ἀπῆλθε μετὰ τῶν παίδων εἰς τὸν γυναικωνίτην, ὁ δὲ Πιπτακός μετὰ τῶν πρέσβειων παρεγένετο εἰς τὸν κῆπον.

— Μαρτύρομαι τοὺς Ὀλυμπίους, εἶπεν αὐτοῖς· ἐνέδων εἰς τὰς θερμάς τῶν πολλῶν παρακλήσεις καὶ εἰς τὴν ἐπιθυμίαν πολλῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν, δεχόμενος τὴν βασιλείαν κατὰ προσφορὰν τῶν Λεσβίων· εἶτα ἔπραξα ὑπὲρ αὐτῶν πᾶν ὅτι πατὴρ φιλόστοργος ὑπὲρ τῶν ἀγαπητῶν αὐτοῦ τέκνων· καὶ ὅμως ὁ ἀθλιὸς οὗτος Ἀλκαῖος δὲν παύει δυσφημῶν μου τὴν βασιλείαν καὶ διαστρέφων τὸν σκοπὸν ἐφ' ᾧ πράττω τὸ καλόν. Κατὰ τὰ ἔπη αὐτοῦ, οἱ ἐμοὶ νόμοι εἰσὶν ἄλυσαις, ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ ζυγός, δέλεαρ δ' ἡ ἀγαθότης· αὐτὴ ἡ ἐπιείκεια, μεθ' ἧς προσηνέχθη πρὸς αὐτὸν, ἀντὶ τοῦ τιμωρῆσαι, ὅτε ἐδυνάμην, πηγάζει, λέγει, ἡ ἐκ τοῦ φόβου τοῦ κατηγορηθῆναι ἢ ἐκ τῆς ἐλπίδος τοῦ μεταβαλεῖν αὐτὸν ἐκ κατηγοροῦ εἰς κόλακα, ἐν ᾧ ἀπ' ἐναντίας, οἱ θεοὶ γινώσκουσι, δὲν ἐπεθύμουν εἰμὴ τὴν σιωπὴν τοῦ ἀνθρώπου. Τί κακὸν ἔπραξα αὐτῷ; μὴ τι ἤρπασα αὐτῷ τὸν θρόνον, ἐφ' οὗ ἤδη βλέπει με βλέμματι βλοσυρῷ καὶ ἀγρίῳ; Ἐπραξά τι βίαιον, τί ἀνόσιον, δι' ὃ κατέστην μισητός; Πλὴν τούτου, ὑπάρχει ἄνθρωπος, εἴτε ἐν Λέσβῳ, εἴτε ἐν Ἑλλάδι, δυνάμενος νὰ μοῦ κατηγορήσῃ ἐπὶ τυραννίᾳ; Καὶ μ' ὅλα ταῦτα, οἱ στίχοι δι' ὧν λοιδορούμενος διασύρει μου τὸ ὄνομα, παραδίδονται εἰς μνήμην τῶν μεταγενεστέρων πρὸς τιμωρίαν μου, φαίνεται, οἱ θεοὶ παρεχώρησαν τὴν εὐφύιαν εἰς ἓνα ἀπατεῶνα, διαφεύδοντα προφανῶς τὸν δημῶδη μῦθον, τὸν λέγοντα ὅτι οἱ ἄφεις, γευόμενοι τῶν φυτῶν τοῦ Ἐλικωνίου, ἀ-

ποβάλλουσι τὸ δηλητηρίον· ἀπ' ἐναντίας τὰ στήθη τούτου ἐπλήσθησαν καὶ ἐπλήσθησαν δηλητηρίου δριμυτέρου τοῦ τῆς ἐχίδνης καὶ διαχέουσιν αὐτὸ ἀφθόνως ἐπὶ τῆς βασιλείας μου.

Οἱ πρέσβεις ἀπήντησαν ὅτι ἡ ἀγαθὴ φήμη θέλει καταισχύνη τὸν κατήγορον.

— Καὶ τίς ἄλλος, εἶπον, τίς ἄλλος σαφέστερον Σοῦ διεδήλωσε τὴν πρὸς τὴν τυραννίαν ἀποστροφὴν του; Δὲν εἶσαι Σὺ ὁ ἐρωτηθεὶς περὶ τοῦ χειρίστου τῶν ζώων καὶ δούς τὴν εὐμνημόνευτον ἐκείνην ἀπάντησιν, ὅτι τῶν μὲν ἀγρίων χειρίστον ὁ τύραννος, τῶν δὲ ἐξημερωμένων ὁ κόλαξ; τίς οὖν δύναται νὰ Σε κατηγορήσῃ ἐπὶ τυραννίᾳ;

— Ναι, ἀληθῶς, τύραννος δὲν εἶμαι, οὔτε ἐπιθυμῶ τοῦ τοιοῦτου, καὶ ὅταν ποτὲ ἀποθῶ μου τὴν ἀρχὴν, θέλω δῶσθαι λόγον τῶν πράξεων μου εἰς τε τοὺς θεοὺς καὶ εἰς τὸν κόσμον.

— Σὺ, Πιττακὲ, ἀνεφώνησαν οἱ πρέσβεις, Σὺ, χαριζόμενος πρὸς ἓνα ὑβριστὴν χαμερπῆ, Σὺ ν' ἀπεκδυθῆς τῆς ἀρχῆς, ἐνῶ δι' αὐτῆς δύνασαι νὰ καταστήσῃς ἓνα λαὸν εὐτυχῆ;

— Ναι, θέλω ἀπεκδυθῆ αὐτῆς, ἵνα καταισχύνω τὴν συκοφαντίαν. Καὶ γινώσκω μὲν ὅτι ὁ λαὸς οὗτος ἔχει ἔτι τὴν ἐμὴν ἀνάγκην, διότι οὔτε οἱ νόμοι, οὔτε τὰ ἔθιμα, οὔτε ἡ εὐτυχία αὐτοῦ ἐπαγιώθη ἀρκοῦντως, ἡ δὲ εἰρήνη καὶ ἀφθονία, ἧς σήμερον ἀπολαύει ἐξ αἰτίας ἡμετέρας, συνεπάγονται καὶ τινα ἐλαττώματα πρὸς τὰ ὅποια ῥέπει, καὶ ἂν αὐθις ὑποπέσῃ εἰς τὴν τρυφηλότητα καὶ τὴν ὀκνηρίαν, ἐντὸς βραχείως θέλει αὐθις διαφθαρῆ καὶ ἴσως μάλιστα παρεκτραπῆ καὶ μέχρις αἰσχίστης ἀκολασίας· τοῦτο τοῦλάχιστον μὲ λέγουσι καθεκᾶσθην οἱ φρονιμώτεροι τῶν Λεσβίων. Ἄλλ' ἡ ἀδυναμία ἡ ἐμὴ φθάνει μέχρι τοσούτου, ὥστε μάτην ἀκούω πανταχόθεν μυρία στόματα εὐλογοῦντα τὴν φιλόανθρωπον καὶ καλοκάγαθον βασιλείαν μου — εἰς καὶ μόνος ἄνθρωπος καταστρέφει μου ἐκ θεμελίων καὶ χαρὰν καὶ εὐδαιμονίαν· ὡς ἐρινυὺς παρίσταται μου κατὰ φαντασίαν ἀμαυροῦσά μου τὸ ὄνομα παρὰ τοῖς μεταγενεστέροις· ὁ λαὸς, ὅστις σήμερον εὐλογεῖ τὰς πράξεις μου, ἄφωγος τότε θέλει κεῖσθαι ἐν τάφῳ, ὁ δ' Ἄλκαϊος θέλει ζῆ, δυσφημῶν με ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν καὶ μόνον τούτου ἡ φωνὴ θέλει ἀκούεσθαι. Ἐν τῷ μέσῳ τῆς νυκτερινῆς σιγῆς, οἱ δύσφημοι μὲν καὶ ἀναιδεῖς, δηκτικοὶ δὲ καὶ ἐναρμόνιοι στίχοι αὐ-

τοῦ, οἱ ἰοβόλοι καὶ εὐφρεῖς, οἱ πλήρεις χάριτος καὶ θυμοῦ, προσβάλλουσί μου τὰ ὄψα. Ἀπὸ στόματος θέλουν φέρεσθαι εἰς στόμα καὶ ποτε νομίζω ὅτι ἀκούω αὐτοὺς ἀδομένους ἐνώπιον λαοῦ συνηγμένου. Οἱ ἐναρμόνιοι φθόγγοι τῆς λύρας του διαταράττουσι τὸν ὕπνον μου καὶ μεταξύ αὐτῶν διακρίνω τοὺς φρικτοὺς τούτους λόγους, ἐξεγείροντάς με ἔντρομον: Παῦσε, παῦσε, ἄνανδρος Λέσθος, δουλεύουσα ἐνὶ τυράννῳ. Φεῦ! ἐγὼ ἀμοιρῶ τῆς δυνάμεως ἐκείνης τῆς σοφίας, ἧτις καταπατεῖ τὸν ὄφιν τοῦ φθόνου καὶ τῆς διαβολῆς, βαίνει δὲ βήματι στερόῳ καὶ ἀπροσκόπτως τὴν εὐθείαν ὁδὸν τοῦ καθήκοντος· ἂν ἤμην ἀληθῆς σοφός, μάτην ἤθελε κοπιᾶ ὁ Ἄλκαϊος, καταπτόμενός μου, διότι ἐγὼ ἤθελον ἀντιτάττει πρὸς τὰς ὕβρεις αὐτοῦ τὴν τοῦ κοινού γνώμην, ἤθελον ὀλιγωρῆ πρὸς τοὺς στίχους του ἐξαπατῶντας τὴν φήμην, ἤθελον εὐτυχῆ πράττων διηνεκῶς τὸ καλὸν ὑπὲρ τῆς πατρίδος μου. Ἐνῶ, ἐκ τούναντίον, ὡς βλέπετε, ἀνησυχῶ, ταραττομαι, ὡς οἱ παῖδες εἰς διηνεκῆ διάκειμαι φόβον, ἐπὶ τῇ ἀγνοίᾳ τοῦ τί φρονοῦσι περὶ ἐμοῦ οἱ ἄνθρωποι· ὡς ἡ δειλαία δορκὰς ἡ περιτρέχουσα τὰ δάση, τρέμω εἰς τὸν ἐλάχιστον σιρυγμὸν τῶν ἀνέμων, εἰς τὸν ἐλάχιστον ψίθυρον τῶν φύλλων. Ἄγετε, φίλοι, ἀποκομίσασθε τὸν χρυσοῦν ὑμῶν τρίποδα· δὲν εἶναι ἄξιος αὐτοῦ ὁ μικρόψυχος καὶ φοφοδεὴς Πιττακός.

— Ἄλλὰ τοῦλάχιστον εἶπε ἡμῖν τίνι ὀφείλομεν νὰ δώσωμεν αὐτὸν, εἶπον οἱ πρέσβεις.

— Ἀπέλθετε εἰς Κόρινθον παρὰ τῷ Περιάνδρῳ· ὁ Περιάνδρος δὲν εἶναι μὲν σοφός, ἀρέσκεται ὅμως τοῖς σοφοῖς συνομιλῶν καὶ συνεχῶς παρακαλεῖ αὐτοὺς εἰς δεῖπνον· ἐξ οὗ γινώσκων ἕκαστον καλῶς, εἶπερ τις καὶ ἄλλος δύναται νὰ ἐκτιμῆσῃ αὐτοὺς δεόντως· ἀλλ' ἵνα ἦτε βέβαιοι περὶ τῆς ἐπιτυχίας, ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ, ὑπὲρ τοῦ ὁποίου πρεσβεύετε, αἰτήσατε παρὰ τοῦ Περιάνδρου νὰ κληθῶσι παρ' αὐτῷ οἱ σοφοὶ εἰς συμπόσιον, καὶ τότε ἐκεῖ, μεστῆς οὔσης τῆς φιάλης καὶ τοῦ τρίποδος παρισταμένου, αὐτοὶ οὗτοι θέλουσιν ἀποφασίσῃ τίνι δοτέον τὸ τῆς σοφίας ἄθλον.

Οὕτω ἐγένετο· ἐν ἡμέρᾳ τακτῇ, οἱ σοφοὶ, παρακληθέντες ὑπὸ τοῦ Περιάνδρου, παρεγένοντο εἰς Κόρινθον· περιττόν, νομίζομεν, τὸ προσθῆναι ὅτι παρήσαν καὶ οἱ τῆς Μιλήτου καὶ τῆς Κῶ πρέσβεις.

— Ἦδη, εἶπεν ὁ Περιάνδρος, περὶ τὸ τέλος τοῦ δεῖπνου, κομι-

σθέντος τοῦ τρίποδος ἀνθοστροφούς, ἤδη ἐπέστη καιρὸς τοῦ νὰ δρίσῃ ἕκαστος ὑμῶν καὶ κατὰ σειράν τὴν σοφίαν, ἵνα οὕτω δοθῇ τὸ ἄθλον, κατὰ τὸ ὑμέτερον βούλευμα, τῷ κατ' ἐξοχὴν κεκτημένῳ τῆς σοφίας τὰ ἀγαθὰ.

Καὶ τότε, ὡς ἦν ἔθος ἐν ᾧ ἡρα τοιαύτη, ἕκαστος ἐλάλησε κατὰ σειράν.

Οἱ μὲν εἶπον ὅτι σοφία ἐστὶν ἡ ἀναλλοίωτος διάθεσις τῆς ψυχῆς κατ' ἀμφοτέρας τὰς τύχας, οἱ δὲ βαθεῖα γινώσκουσιν ἑαυτοῦ, σπουδάζοντες ὅπως βελτιώσῃ καὶ κρείττω καταστήσῃ τὴν ἑαυτοῦ τύχην, οἱ δὲ μετριότητα περὶ τὰς ἐπιθυμίας, μὴ ποτε ὑπερβαίνουσιν τὰς τῆς φύσεως ἀληθεῖς ἀνάγκας, οἱ δὲ δεξιότητα τοῦ κανονίζειν τὸ ἐνεστὼς καὶ διατίθεσθαι τὸ μέλλον, ἐπὶ τῇ βιάσει τοῦ παρελθόντος, οἱ δὲ δύναμιν ψυχῆς ἐγκαρτεροῦσαν πρὸς τὰ πάθη, οἱ δὲ ἀπόλυτον ἐξουσίαν τοῦ λογικοῦ ἐπὶ τῶν ἐπιθυμιῶν.

Τελευταῖος ἦτον ὁ Βίας, ὅστις εἶπε ταῦτα.

— Ἡ σοφία περιλαμβάνει πάνθ' ὅσα εἶπετε, ἐξ οὗ συνάγω ὅτι ὁ ἀληθὴς σοφὸς δὲν εἶναι θνητὸς, ἀλλὰ θεὸς τις καὶ θεὸς ὁποῖος δὲν ὑπάρχει (β). Τούτου ἕνεκα ἡ ἐμὴ γνώμη εἶναι ν' ἀποδοθῇ ὁ χρυσοῦς τρίπους τῷ ὀρωμένῳ Θεῷ, διότι αὐτῷ καὶ μόνῳ ἀνήκει.

Πάντες ἐπευφάνησαν καὶ ὁ τῆς Ἑλένης τρίπους καθιερώθη τῷ ἐν Δελφοῖς ναῶν ἕκ τοτε ἡ Πυθία, ἐπ' αὐτοῦ καθήμενη, ἐχρησιμοῦσθε.

Αὐθέντος οὕτω τοῦ μεγάλου ζητήματος, οἱ πρόσβεις προσήλθον συγχαίροντες τὸν Βιάντα ἐπὶ τῇ ἐπιτυχίᾳ τῆς ἀποφάσεως.

— Συγχαίρετέ μοι μᾶλλον, εἶπεν αὐτοῖς ὁ Βίας, ὅτι εὖρον τὸν κῆνά μου, ὅπερ δι' ἐμὲ καλλιτέρα ἐστὶ τύχη ἢ δὴ θεωρῶ ἑμαυτὸν πάντων εὐτυχέστατον, καθὼ μὴ ἔχων τί ἐπιθυμίας ἄξιον.

(β) Μὴ λησμονῶμεν ὅτι τὰ λόγια ταῦτα τίθενται εἰς τὸ στόμα ἑθνικοῦ, πολλὸν ἀπέχοντος τοῦ χρῶντος κατ' ἐν ἐπεγνώσθη ὁ Θεὸς τοῦ Εὐαγγελίου.

ΤΙΝΑ ΠΕΡΙ ΟΥΙΛΕΛΜΟΥ ΟΥΜΒΟΛΔΟΥ

ὡς Γλωσσεπιστήμονος ἐξεταζομένου.

Ἡ ἐπιστήμη, ἐν ἣ ὁ Οὐιλέλμος Οὐμβόλδος, ὡς συγγραφεὺς, ἀνέπτυξε τὴν ἑαυτοῦ μεγαλοφυίαν καὶ διηνεχῶς ἐπενήργησεν εἰς τὸ εἶδος τοῦτο τῆς μαθησεως, ἣτον ἡ Φιλοσοφία τῆς γλώσσης. ὑπὸ δραστηρίου ὀρέξεως τοῦ εἰδέναι ὀρμώμενος (« Φύσει γὰρ τοῦ εἰδέναι ὀρέγεται ὁ ἄνθρωπος », εἶπεν ὁ μέγας τῶν Σταγείρων φιλόσοφος), ὁ ἀνὴρ ἐγένετο ἐγκρατὴς πολλῶν Ἑρωπαϊκῶν καὶ ἄλλων γλωσσῶν, παντοῦ μετ' ἐπιστασίας παρατηρῶν τὰς χαρακτηριστικὰς ιδιότητας τῶν διαφόρων γλωσσῶν καὶ τὰς ὁμοιότητας κατὰ τὸ συγκριτικὸν αὐτῶν σύστημα. Εἶναι ὁ ἀρχηγὸς τῆς Σανσκριτικῆς φιλοσοφίας, καὶ διηρένησε τὰς γλώσσας οὕτως, ὡς ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἀλέξανδρος τὴν φύσιν. Αἱ περὶ τῆς Ἀμερικανικῆς καὶ Ἰσπανικῆς γλώσσης ἐρευνᾶ αὐτοῦ, καὶ ἡ μετὰ τοῦ πατρὸς τῆς φιλολογίας Φριδερίκου Αὐγούστου Οὐολφίου ἀλληλογραφία περὶ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, ἐστῶσαν ἱκανὰ παραδείγματα πρὸς ἐμπέδωσιν τοῦ λόγου. Ἀπανταχοῦ ἐζήτει ν' ἀνεύρισκῃ τὸ μυστήριον ἐκάστης λέξεως, τὴν συνάφειαν καὶ ἀλλεπάλληλον ἐνέργειαν τῶν φθόγγων καὶ τῶν ἐνοιῶν, τὴν σημασίαν τῶν γραμματικῶν τύπων καὶ τὴν διάκρισιν τοῦ πεζοῦ καὶ ἐμμέτρον λόγου. Ἡ δὲ ἐν τῇ Εἰσαγωγῇ αὐτοῦ εἰς τὸν Ἀγαμέμνονα τοῦ Αἰσχύλου λέγει. « Ἡ λέξις εἶναι ἐκφρασις τῆς ιδέας, καὶ ἡ ἰδέα ἄνευ τῆς λέξεως ἀδύνατον νὰ γνωστοποιηθῇ. » Καὶ ἐν ἐπιστολῇ τινι πρὸς τὸν Οὐόλφιον ἀποφαίνεται ὅτι εἰς τὴν Γραμματολογίαν ἡ Μετρικὴ πρέπει νὰ κατέχη τὴν πρῶταν θέσιν. « Πᾶσα ἐννοια, ἣτις πρέπει νὰ διατηρηθῇ μονίμως, πρέπει νὰ ληφθῇ ἐκ τῆς πληθῆος τῶν λοιπῶν, νὰ ἔχη ἴδιον τύπον, καὶ νὰ ἦναι, » ὡς εἶπεῖν, ἄτομον ἰδιαιτέρον. Πρὸ τοῦ πεζοῦ λόγου ἐχρησίμευε πρὸς τοῦτο ὁ ἔμμετρος. Καὶ τότε εἰσέτι ἡ τέχνη τοῦ γράφειν συνίσταται εἰς τὴν εὐφυίαν, καθ' ἣν ὀφείλει ὁ γράφων ὅσον τὸ δυνατόν τὰς ἐννοίας του νὰ καθίσταται ὁμοίας ὅλῳ τινι ὀργανικῷ, νὰ δίδῃ εἰς αὐτὰς τοιαύτην ἰδιάζουσαν μορφήν, ὥστε νὰ γίνηται εὐκόλως ἡ ἐντύπωσις αὐτῶν εἰς ἕνα ἕκαστον. » Ἀκαδημαϊκῆ διατριβῆ ἀλλεπάλληλοι περὶ τοῦ δικοῦ ἀριθμοῦ, περὶ τῆς

ἀρχῆς τῶν γραμματικῶν τέτων, προανήγγειλαν τὰς ἀδιαλείπτους περὶ τῆς φιλοσοφίας τῆς γλώσσης ἐρευνὰς τοῦ Οὐμβόλδου, καὶ ὀλίγον πρὸ τοῦ θανάτου τοῦ ἐδημοσίευσεν τὴν εἰσαγωγὴν εἰς τὸ μέγα ἔργον του περὶ τῆς **Kavisprache**.

Ἐν ταύτῃ δὲ τῇ Εἰσαγωγῇ ἐξηκρίβωσε τὴν διαφορότητα τῆς ἀνθρωπίνης γλώσσης καὶ τὴν ἐπιβρόχην αὐτῆς ἐπὶ τῆς πνευματικῆς ἀναπτύξεως τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Ἐκ μικρῶν παρατηρήσεων τῆς ὕλης μεταβαίνει εἰς ὑψηλότερας ἐννοίας βαθμῆδόν καὶ κατ' ὀλίγον, ὀρίζει τοὺς νόμους τῶν διαφορῶν ἐμφανίσεων, καὶ ἐξεργάζεται ἐν τέλει τὴν ἁρμονίαν τοῦ πνεύματος καὶ τῆς φύσεως. Ὅ,τι ὁ περιφημὸς ποιητὴς Ἑρδερὸς διήγειρεν ὡς πρὸς τὴν θεωρίαν τῶν γλωσσῶν, τοῦτο ἐπραγματοποίησεν ἤδη ὁ Οὐμβόλδος. Τὸ εἰρημένον σύγγραμμα ὄχι μόνον ἀφῆκεν ἐποχὴν διὰ τὸ ἀντικειμένον, ὅπερ ἐπραγματεύθη, ἀλλὰ καὶ διὰ πᾶσαν ἐρευναν χρησιμεύει, ὡς γνώμων, διαφωτίζων τὸν νοῦν τοῦ ἐπιστήμονος. Ὅ,τι εἶναι τὸ πολύκροτον σύγγραμμα τοῦ αἰωνῶς μας ὁ Κόσμος τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Ἀλεξάνδρου διὰ τε τὴν φύσιν αὐτὴν καὶ τὰς ἐπιστήμας, τὴν αὐτὴν κατέχει χώραν τὸ τοῦ Οὐιλέλμου ὡς πρὸς τὴν τῶν γλωσσῶν ἐπιστήμην.

Ἡ γένεσις τῆς γλώσσης, λέγει ὁ Οὐμβόλδος, δὲν εἶναι ἐξωτερικὴ ἀνάγκη τῆς κοινωνίας, ἀλλ' ἐσωτερικὴ τῆς ἀνθρωπότητος χρεία, ἐκ τῆς φύσεως αὐτῆς ἐκπηγάζουσα· διότι τότε μόνον ἀναπτύσσομεν τὰς διανοητικὰς ἡμῶν δυνάμεις καὶ ἐποπτεύομεν ἐν τῷ νῷ τὸν Κόσμον, ὅταν τὴν ἡμετέραν διάνοιαν σαφηνίσωμεν πρὸς τὴν τῶν ἄλλων κοινῶς. Ἐκαστος ἀνθρώπος μετέχει ὅλου τινός, τὸ ὅποιόν ἔχει κοινόν τὸ ἔθνος τοῦ καὶ ἡ ἀνθρωπότης. Ὁ βίος τοῦ συνδέεται μετὰ τῆς κοινωνίας, ἡ ἐνδοια τῶν ὧν οὐκ ἄνευ ἀναγκάζει αὐτὸν εἰς τὴν μετ' ἄλλων ἐταιρίαν, καὶ οὕτω γεννᾶται τὸ τῆς μεταδόσεως μέσον, ἡ γλώσσα. Τοῦτο προϋποθέτει ἡ ὁμοία φύσις τῶν λαλοῦντων, καὶ τὸ δυνάτον τῆς καταλήψεως ἀπαιτεῖ τὴν κοινὴν δραστηριότητα πρὸς γένεσιν τῆς λέξεως, καὶ οὕτως ἡ ὑπαρξίς τῆς γλώσσης καταδεικνύει ὅτι καὶ πνευματικὰ κτίσματα ὑπάρχουσιν, ἅτινα πάντως δὲν μεταβαίνουσιν ἀπὸ τοῦ ἐνός ἀτόμου εἰς τὸ ἕτερον, ἀλλ' ἐκ μόνης τῆς ὁμοιοχρόνου αὐτενεργείας πάντων δύνανται νὰ παραχθῶσιν. Τῶν γλωσσῶν παραγωγὸς δύναμις εἶναι τὰ ἔθνη· διότι αὐταὶ φέρουσι πάντοτε τὸν ἰδιάζοντα ἐθνικὸν τύπον. Ὅ,τι δὲ ὁ Οὐμβόλδος περὶ τῆς γλώσσης ἐδίδαξε, τοῦτο ἐπὶ τῶν νεωτέρων χρόνων ἐφηρμόσθη καὶ εἰς τὴν τῶν μύθων διάπλασιν καὶ τὴν τέχνην αὐτὴν. Διὸ ἡ ιδιότης τοῦ πνεύματος καὶ ἡ τῆς γλώσσης μορφή ἔθνοσιν τινός οὕτω συνδέονται πρὸς ἀλλήλας, ὥστε ἡ τῆς μᾶς ὑπαρξίς καθιστᾷ ὅλως ἀναγκαίαν καὶ τὴν τῆς ἑτέρας. Ἡ γλώσσα εἶναι κατὰ Οὐμβόλδον ἡ ἐξωτερικὴ ἐμφάνισις τοῦ πνεύματος τῶν ἐθνῶν. Δὲν εἶναι ὅμως ἡ γλώσσα ἕτοιμόν τι ἔργον, ἀλλ' ἐνέργεια, εἶναι ἡ δι-

ηλεκῶς ἐπαναλαμβανομένη ἐργασία τοῦ πνεύματος, ἥτις τὸν ἐναρθρον φθόγγον κἀμνει ἔκφρασιν τῆς ἐννοίας. Ἡ τοῦ πνεύματος οὐσία ἐν γένει εἶναι ἡ ἐνέργεια· αὕτη δ' ἐν τῇ γλώσσῃ πρέπει νὰ διεξάγῃται κατὰ κανόνας, ἅτε δὴ σκοπὸν τὴν κατάληψιν ἔχουσα. Οὕτως ὅμως θαυμασία εἶναι ἡ τῆς γλώσσης μερίκευσις, ἡ ἐντὸς γενικῆς ἁρμονίας γινομένη, ὥστε, δυνατὸν εἶπειν, ὅτι ὅλον τὸ ἀνθρώπινον γένος μίαν μόνον ἔχει γλώσσαν, ἢ ὅτι ἕκαστος ἀνθρώπος ἰδιαιτέρως. Δύο στοιχεῖα τῆς γλώσσης διακρίνονται μάλιστα εὐκόλως, 1) ὁ τῶν φθόγγων τύπος, καὶ 2) ἡ ἀπ' αὐτοῦ πρὸς σημασίαν τῶν ἀντικειμένων καὶ τὴν τῶν ἐννοιῶν συνάφειαν χρῆσις. Τὸ δεύτερον στηρίζεται εἰς τὸ νοεῖν, ἢ τὴν νόησιν, ἐξ αὐτοῦ παράγονται οἱ γενικὸν κύρος ἔχοντες νόμοι καὶ κανόνες· ὁ δὲ τῶν φθόγγων τύπος εἶναι τὸ ἀξίωμα τὸ σημαῖνον τὴν τῶν γλωσσῶν διαφορότητα. Ἡ γλώσσα περαιτέρω εἶναι τὸ μορφωτικὸν ὄργανον τῶν ἐννοιῶν. Ἡ ἰδανικὴ ἐνέργεια αἰσθητοποιεῖται διὰ τοῦ φθόγγου ἐν τῷ λόγῳ. Ὅθεν ἐννοιαὶ καὶ γλώσσα εἶναι ἀναπόσπαστα ἀπ' ἀλλήλων, διὰ τῆς λέξεως ὀρίζεται καὶ σαφηνίζεται ἡ ἐννοια, διὰ τῆς λέξεως διακρίνεται ἡ ἐννοια ἀπὸ τῶν ἄλλων καὶ δι' αὐτῆς λαμβάνει συνείδησιν καὶ τῆς ἰδίας ὑπαρξέως· διὰ τοῦτο ἡ μάθησις τοῦ λαλεῖν καὶ νοεῖν κατὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν συμπίπτουσιν. Ὁ Οὐμβόλδος ἀναφέρει ἐνταῦθα τὴν τῶν φθόγγων καὶ ἐννοιῶν συμφωνίαν. Ὡς ἡ ἐννοια, πρὸς ἀστραπὴν ἢ βροντὴν παραβαλλομένη, συναθροίζει τὴν ὅλην δύναμιν τῆς νοήσεως εἰς ἓν σημεῖον, κατὰ τὸν ὁμοίαν τρόπον ἡχεῖ ὁ φθόγγος ἐν διακεκομμένῃ ὀξύτητι καὶ ἐνότῃτι. Ὡς τὸ νοεῖν εἶναι πύθος ἐκ τοῦ σκότους εἰς τὸ φῶς προερχόμενον, ἐκ τοῦ πεπερασμένου εἰς τὸ ἀπέραντον, οὕτως ἀπορρέει ὁ φθόγγος ἐκ τῶν ἐνδομύχων, καὶ εὐρίσκει ὕλην θαυμασίως ἀνάλογον αὐτοῦ ἐν τῷ ἀτμοσφαιρικῷ ἀέρι, τοῦ ὁποίου τὸ φαινόμενον ἄυλον ἀντιστοιχεῖ αἰσθητῶς εἰς τὸ πνεῦμα. Ἡ ὀξύτης τοῦ φθόγγου συγχωρεῖ πλῆθος προποποιήσεων καὶ συνθέσεων. Ἡ φωνὴ ὅμως προέρχεται ἐκ τῶν ἐνδομύχων, ὡς ζῶν ἦχος, συνοδευομένη ὑπὸ χαρᾶς, ἢ λύπης, ὑπὸ ἐπιθυμίας, ἢ ἀποστροφῆς, καὶ διαδηλοῖ οὕτω τὴν ζωὴν, ἐξ ἧς ἐκπηγάζει, ὅπως ἡ γλώσσα αὐτὴ ἀενάως ἐκφέρει μετὰ τοῦ παριστανομένου ἀντικειμένου καὶ τὴν ἐξ αὐτοῦ προερχομένην αἴσθησιν, καὶ δι' ἀκαταπαύστου ἐνεργείας συνάπτει τὸν κόσμον μετὰ τοῦ ἀνθρώπου, ἢ τὴν αὐτενεργὴν μετὰ τῆς ἀντιλήπτικῆς αὐτοῦ δυνάμεως.

Τὸ πνεῦμα ἢ ὁ νοῦς εἶναι αὐτογνωσία, ἐφ' ὅσον ποιεῖται ἑαυτὸν ἀντικείμενον τῆς νοήσεως του· πρὸς τοῦτον τὸν σκοπὸν ἔχει ἀπόλυτον ἀνάγκην τῆς γλώσσης. Ἡ γλώσσα ἀναπτύσσεται μὲν ὡς καὶ ἡ νόησις, δι' ἐξωτερικῆς ἐπενεργείας, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς ἐσωτερικῆς τοῦ ἀνθρώπου δυνάμεως.

Ἡ γλώσσα εἶναι ἐπίσης τὸ μεσιτεῦον ὄργανον μετὰ τοῦ ἀνθρώπου καὶ φύσεως· διότι ἡ λέξις δὲν εἶναι ἀποτόπωμα τοῦ ἀντικειμένου αὐτοῦ καθ' ἑαυτοῦ

θεωρουμένου, αλλά τῆς ἀπ' αὐτοῦ ἐν τῇ ψυχῇ γενομένης εἰκόνας. Πρὸς τοῦτο συντελεῖ ἡ υποκειμενικότης τοῦ ἀνθρώπου, καὶ οὕτως ἐκτυπῶνται ἐν τῇ γλώσσῃ ὁ τοῦ ἀντιλαμβάνεσθαι τρόπος ἔθνους τινός, ἐν αὐτῇ καταδείκνυται πῶς τὸ ἔθνος ἀντιλαμβάνεται τῶν πραγμάτων καὶ διὰ τοῦτο ἐν πάσῃ γλώσσῃ ἔγκειται ἰδιαιτέρα περὶ τοῦ κόσμου δοξασία. Ὁ ἄνθρωπος ἀσχολεῖται περὶ πληθὺν φθόγγων, ἵνα δι' αὐτῶν τὸ τῶν ἀντικειμένων πλήθος παραλάβῃ καὶ ἐπεξεργασθῇ. Καὶ καθὼς ἡ τῆς νοήσεως ὕλη εἶναι ἀνεξάντλητος, τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ περὶ τῆς γλώσσας. Τὸ ἤδη γεγονὸς καὶ μεμορφωμένον κεῖται πρὸ τῆς γλώσσας ὡς ἐπισύναγμα· αὕτη δὲ ἐκπληροῖ τὴν περαιτέρω μὀρφωσιν καὶ ἀνάπτυξιν, οὕτως ὥστε πρὸς τὸ ἤδη δεδομένον καὶ ὑπάρχον παρίσταται ἡ γλώσσα ὡς τι διηλεκτῶς γινόμενον, ὅπως ἡ ἱστορία. Ἐν ἐκάστη περὶ γλώσσας πραγματεία ὑπὸ μεγαλοφυῶν ἀνδρῶν πραγματοποιεῖται συνεχῶς τὸ εἰρημένον φαινόμενον. Ἡ γλώσσα εἶναι ἀνεξάντλητος πηγὴ νέων ἐντυπώσεων, καὶ οὕτω μένει εἰς τὸν ἄνθρωπον, ἐκτὸς τῆς ἀδιαλείπτου ἀναπτύξεως τῆς πνευματικῆς αὐτοῦ ὕλης, καὶ ἡ εἰς τὸ ἄπειρον ὕψις ἀνοικτή. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὑπάγεται ὁ ἄνθρωπος εἰς μίαν ἐθνικὴν γλώσσαν, τῆς ὁποίας οἱ κανόνες καὶ ὕλη ἐπενεργοῦσιν ἐπ' αὐτοῦ, δι' αὐτῆς παραδίδεται εἰς αὐτὸν ἡ παλαιὰ παιδεία, οὗτος δ' ἐπενεργεῖ πάλιν ἐπ' αὐτῆς. Διὰ τῆς γλώσσας ἐν τέλει ὁ ἄνθρωπος αἰσθάνεται πραγματικῶς ὅτι ἀποτελεῖ μέλος τοῦ ὅλου ἀνθρωπίνου γένους.

Οὕτω λοιπὸν, συγκεφαλαιοῦντες ἐν ὀλίγοις τὰ προηγούμενα, λέγομεν ὅτι ἡ γλώσσα, κατὰ Οὐμβόλδον, εἶναι ὄργανισμός, τοῦ ὁποίου ἡ δύναμις ἔγκειται μὲν ἐν τῷ σκότει τῆς ψυχῆς, ἀλλ' ὡς νόμος προϋποθέτει τὰς τῆς νοήσεως ἐργασίας. Καὶ ὁ νόμος οὗτος προϋποθέτει τὸν πάνσοφον νομοθέτην, τὸν διέποντα τὸ πᾶν φιλανθρώπως, καὶ αἰ τοῦ ἀνθρώπου λέξεις ἐξηγουνται μόνον καὶ σαφηνίζονται διὰ τοῦ αἰδίου ῥήματος τῆς ὑπερτάτης τοῦ Δημιουργοῦ Προνοίας.

Οὗτος ὁ νόμος ἐπιφέρει τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν ἀνθρωπότητα καὶ τὴν ἀνθρωπότητα εἰς τὸν ἄνθρωπον. Ὁ νόμος οὗτος ἐπιφέρει τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν ἀνθρωπότητα καὶ τὴν ἀνθρωπότητα εἰς τὸν ἄνθρωπον.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

Νόννου τοῦ Πανοπολίτου Διονυσιακά,
ὑπὸ τοῦ Κόμητος Μαρκελλοῦ ἐγγαλλισθέντα.

Ὁ Κύριος Μάρκελλος ἐπεραίωσε μέγα ἔργον, μεταφράσας πρῶτον ἤδη τὰ Διονυσιακά τοῦ Νόννου, Ἑλληνοποιήσας τῆς Βυζαντινῆς Αυτοκρατορίας, οὕτως τὸ ποίημα διαιρεῖται εἰς ἄσματα ὀκτῶ καὶ τεσσαράκοντα.

« Ἀναμφιλέκτως, λέγει προσφυῶς ὁ Κύριος Μάρκελλος προλογίζων, παρά-
» δοξός ἐστιν ἐπιχειρήσας τὸ ἐκθάπτειν ἐν μέσῳ Ἰθ' αἰῶνι τὸν μάλλον πα-
» ρακεχωμένον ποιητὴν τῆς Ἑλλάδος. Παράφρων δὲ λογίζεται ὁ προσπαθὼν
» νὰ ἐφελευσῇ τοῦ γαλλικοῦ κοινοῦ τὴν προσαχθὴν εἰς μυθολογίαν ἀπικρατω-
» μένην ἢ στίχους Αἰγυπτίου τινος τῆς Βυζαντινῆς Αυτοκρατορίας· διότι οὗ-
» τω πῶς τοῦλάχιστον μεθίσταται ἡ διάνοια πρόβω τῶν ἀντικειμένων, ἅτινα
» μόνον σχεδὸν σήμερον ἐπασχολοῦσιν ἡμᾶς, καὶ τοῦτο ἐστὶ ταῦτόν ὡς ἂν τις
» ἀνέτρεχε τὸν αἰῶνα κατὰ τὸν ὁμηρικώτερον αὐτοῦ βῶν.

Ὁ Κύριος Μάρκελλος δὲν βλέπει μετὰ πολλοῦ ἐνθουσιασμοῦ τὴν ἡμετέραν ἐποχὴν καὶ δικάζει εὐφύεστατα τὸν ὑλικὸν ἡμῶν πολιτισμὸν, ὑπὲρ τοῦ ὁποίου βεβαίως ἐγὼ δὲν ὀπλίζομαι. Εἶτα δὲ, ἐκ περιτροπῆς διεξερχόμενος τὰ διάφορα ἀντικείμενα, ἅτινα οἱ σημερινοὶ συγγραφεῖς δύνανται νὰ πραγματευθῶνται, ἐκασταχοῦ δ' εὐρίσκων ἐμπόδια καὶ σκοπελοὺς, τοὺς ὁποίους τρομερωτέρους ἢ ὡς ἐν πράγματι ὑπάρχοντες παρίστησι, καταστᾶ τελευταῖον εἰς τὸ διίσχυρίζεσθαι ὅτι ἡμεῖς δὲν δυνάμεθα ἀκινδύνως νὰ καταγινώμεθα εἰμὴ ἐν τῇ μυθολογίᾳ· αὕτη μόνη θεωρεῖται ἀέριστε ἀθῶος καὶ οὐδέποτε ὑποπτος. Naί, συμφάσκομεν, ἐκτὸς μόνον ὅταν μεταχειρίζομεθα αὐτὴν εἰς τὸ σατυρίζειν, ὡς μεταχειρίζεται αὐτὴν ὁ Κύριος Μάρκελλος προλογίζων, ὅπερ ἀποδείκνυσιν ἀριδύλως ὅτι οἱ μεγαλοφυεῖς καὶ γενναῖοι ἄνδρες ἔχουσι πῶς νὰ ἐκφράσωσι τὰ διανοήματά των καὶ ὅταν εἴ τι λέγωσιν ὅτι ἀποκρύπτουσιν αὐτά.

Ἄδύνατον οὖν νὰ πιστεύσω ὅτι ἐκ μόνης πολιτικῆς μεταθρωπίας ὁρμώ-

μένος ὁ Κύριος Μάρκελλος μετεγλώττισε τὸν Νόννον ἀδύνατον ἢ μισανθρωπία αὐτὴ νὰ παραταθῇ ἐπὶ τεσσαράκοντα καὶ ὀκτὼ ἄσματα προτιμητέα ἢ δευτέρα ἐξήγησις, ἣν αὐτὸς οὗτος δίδωσιν εἰς τὴν παρ' αὐτοῦ χαριέντως πως καλουμένην μανίαν του.

« Ἐν τῷ σχολιοτενὲς τοῦτο ἔργον μάλιστα μὲ ἐθέλξει, λέγει ὁ Κύριος Μάρκελλος, ὅτι δὲν ἠκολούθησα ἔχνη ἄλλου τινός, ἀλλ' ἀνέβην μόνος, μέσῳ ἀκανθῶν καὶ τριβόλων, κορυφῆν ὄρους ὅπως ἀπατήτου, ἢ μᾶλλον, ὅτι περὶ δυσμάς τοῦ ἐμοῦ βίου ἐπειράθην νὰ ὑπερβῶ δεύτερον τινα Ὀλυμπον μυθολογικόν, μετὰ τὸν πρῶτον ἐκεῖνον τὸν τῆς Ἑλλάσσοнос Ἀσίας δεσπόζοντα, ὃν τινα μετὰ μόχθου κατὰ τὴν νεαράν μου ἡλικίαν ἀνέβην, κορυφῆν νιφώεσσαν, μὴδὲν ἔχον ἀνθρώπινον διασώζουσαν; Τί θέλετε; Οἱ Ἕλληνοισταί εἰσι τῶν συγγραφέων οἱ φανατικώτεροι καὶ σχεδὸν πάντοτε προτιμῶσι παρεγνωσμένον τι βιβλίον, ἐνίοτε δὲ χειρόγραφόν τι μέτριον θεωρούμενον, ἐνὶ λόγῳ ὅ,τι ἤττον ἀναγινώσκειται καὶ θαυμάζεται. Ὅππιανός, ὁ τῆς ἄγρας καὶ τῆς ἀλιείας αἰδός, ζῆμιά τοῦ Ὀμήρου καὶ τοῦ Σοφοκλέους γενόμενος ὁ μᾶλλον ἀγαπητός Ἕλλην ποιητὴς Σεπτίμιος τοῦ Σευήρου καὶ τῆς αὐτῆς αὐτοῦ, μετὰ πεντακόσια καὶ χίλια ἔτη ἐπλήρου εὐφροσύνης τὸν περιόδοζον Λευαντίνον Γουίς, τὸν πρῶτον ἀνιχνεύσαντὰ τὰ ἐν τῇ νεωτέρᾳ Ἑλλάδι σιωζόμενα ἔθιμα τῆς ἀρχαίας. Ἕλλην τις ἐκ Φαναρίου, συγγράψας μικρὰς τινὰς ποιήσεις, τοπωθεύσας ἐν Ἐνετία, ἔφερε πάντοτε μεθ' ἑαυτοῦ, κατὰ τὰς μονήρας ἡμῶν ἐκδρομάς ἐπὶ τοῦ Βοσπόρου, τὸν Ῥόδιον Ἀπολλώνιον, καὶ ποτε, ἐν ταῖς Κυανείαις καλουμέναις πέτραις, μὲ ἔδειξεν ὑπὸ τὸν εὐρύπτυχον ἀνατολικὸν αὐτοῦ ζωστήρα τὴν ἐποποιίαν τὴν ἄδουσαν τοὺς Ἀργοναύτας.

Ἄν προτίθεμαι νὰ ὑπερασπίσω τὸν Νόννον κατὰ τοῦ Κυρίου Μάρκελλου καὶ ν' ἀποδείξω τῷ μεταφραστῇ ὅτι, εὐ ποιῶν, μετέφρασε τὸν συγγραφέα. Τοῦτο πράττων, ἤθελον παραβιάσῃ θύραν ἀνεωγμένην, καὶ τοι ὁ Κύριος Μάρκελλος προσποιεῖται ὅτι ἠσφάλισεν αὐτήν. Κατ' ἐμὲ ὅμως, ὁ Νόννος ἀξιός ἐστι τοῦ διεγείρειν τὴν περιέργειαν τῶν ἡμετέρων χρόνων. Ὁ ποιητὴς οὗτος ἤμασε περὶ τὰ τέλη τῆς τετάρτης ἑκατονταετηρίδος, δηλαδὴ εἰς ἐποχὴν ἐκ τῶν μοναδικωτέρων τῆς φιλολογικῆς ἱστορίας, εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν πολλοὶ πεφωτισμένοι ἄνδρες ἦσαν ἐνταυτῷ εἰδωλολάτραι καὶ χριστιανοί, ἂν δέδωται εἰπεῖν, συνεκίρων ἰδιοτρόπως καὶ ἔκουσίως τὰ χριστιανικὰ δόγματα τῇ μυθολογίᾳ καὶ ἀδιστάκτως ὅτε μὲν ταύτην, ὅτε δὲ ἐκεῖνα ἐπρέσβευον, καθύσον μάλιστα ἢ μετὰστασις αὐτὴ δὲν ἐθεωρεῖτο ὡς ἀλλαξοπιστία. Οὕτως ὁ Νόννος αὐτὸς, ὁ αἰδός τῆς τοῦ Βάκχου ἱστορίας, μεταφράζει ἐπίσης ἢ παραφράζει τὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον. Συνέγραψεν ἄρα πρότερον ἢ μετέπειτα τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου; Κατὰ τὸν Κύριον Μάρκελλον, πρὸ

τῆς μεταφράσεως τοῦ ἁγίου Ἰωάννου, ἀλλ' ἐν βραχεῖ ἀποστήματι, ἔφαλε τὸν Βάκχον. Ὅπως ποτ' ἂν ἦ, βεβαίον ἐστὶν ὅτι καὶ ἐν αὐτῇ τῇ μεταφράσει τοῦ Εὐαγγελίου ὁ Νόννος πολλάκις ὑποτρέπεται εἰς τὴν εἰδωλολατρείαν. Οὕτω, φέρ' εἰπεῖν, ἀναφέρων, κατὰ τὸν Ἅγιον Ἰωάννην, τὴν τελετὴν τοῦ Πάσχα ἢ τοῦ Μυστικοῦ Δείπνου, μεταχειρίζεται φράσεις καθιερωμένας εἰς τὰ τοῦ Βάκχου μυστήρια διηγούμενος τὴν ἀνάστασιν τοῦ Δαζάρου, εἰσάγει τὸν Πλούτωνά παρωργισμένον διὰ τὴν ἀρπαγὴν τοῦ νεκροῦ τούτου. Λατίνός τις ποιητὴς τοῦ Νόννου σύγχρονος, ὁ Αὐσώνιος, ὑποπίπτει διηνεκῶς εἰς τὴν αὐτὴν σύγχυσιν. Ἄρα τοῦτο ἐλέγχει τὴν τῶν πνευμάτων ἀδιαφορίαν περὶ τῶν δύο θρησκειῶν, τῶν διαφιλονεικουσῶν πρὸς ἀλλήλας τὸν κόσμον; Οὐχί τοῦτο μαρτυρεῖ τὰς δυσχερείας ἃς ὑφίστανται οἱ αἰῶνες οἱ πλήρεις δοξασίων ποικίλων καὶ ἀντιθέτων, προκειμένου νὰ ἐκλέξωσιν ἐξ αὐτῶν ἐκλογὴν ὀριστικὴν.

Ἄν θέλω νὰ ἐπικρίνω τὴν μετάφρασιν τοῦ Κυρίου Μάρκελλου, μάλιστα εὐχαριστῶ αὐτὸν περὶ τούτου. Ἀπὸ τοῦδε (ὅσοι τοιλάχιστον λάβωμεν τὴν ἠρωϊκὴν ὑπομονὴν ν' ἀναγνώσωμεν τὰ τεσσαράκοντα ὀκτὼ ἄσματα τῶν Διοκυσιακῶν) δυνάμεθα νὰ ἔχωμεν καλλιτέραν γνῶσιν περὶ τοῦ Αἰγυπτίου ποιητοῦ, τῶν χρόνων, τῶν ιδεῶν καὶ τῶν αἰσθημάτων αὐτοῦ. ὥστε ὁ Κύριος Μάρκελλος, μεταφράσας αὐτὸν μετ' ἐπιμελείας καὶ φιλοκαλίας, ἐξυπηρέτησε μὲγάλως τὴν τῆς φιλολογίας καὶ τὴν τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος ἱστορίαν.

Ὁ Κύριος Μάρκελλος, περαινῶν τὸν ἄριστον αὐτοῦ πρόλογον, μνημονεύει Ἕλληνας τινος, τοῦ πρώτου λαλήσαντος αὐτῷ περὶ τοῦ Νόννου. ἦν οὗτος Ἰάκωβος Ῥίζος ὁ Νερουλός, γραμματεὺς τότε παρὰ τῇ διερμηνείᾳ τῆς Γ. Πύλης. Ἐνστερνίζόμενος τὰ αἰσθήματα, τὰ χαρακτηρίζοντα ἐν παντὶ καιρῷ καὶ τόπῳ τοὺς ὁμοθενεῖς αὐτοῦ, ἀνέμενε μὲν καὶ προέβλεπεν ὅτι καὶ πάντες οἱ εὐγενεῖς αὐτοῦ συμπολιταί, εὔρισκε δὲ τὴν πραγματίωσιν αὐτοῦ βραδείαν. Ἐν Κωνσταντινουπόλει ὁ Κύριος Μάρκελλος περιήρχετο συχνάκις μετ' αὐτοῦ τὸν Βόσπορον καὶ τὰς Πριγκηποννήσους. Κατὰ τινα τῶν περιπάτων τούτου τὸν Βόσπορον καὶ τὰς Πριγκηποννήσους. Κατὰ τινα τῶν περιπάτων τούτων, ὁ Ῥίζος ἐλάλησε τῷ Κυρίῳ Μάρκελλῳ περὶ τοῦ Νόννου. συνδιαλεγόμενοι δὲ ὁ Ἕλλην καὶ ὁ Γάλλος, δὲν ὠμίλουσαν μόνον περὶ Νόννου καὶ μυθολογίας, τῆς ἀθῶου ταύτης ὑποθέσεως· οἱ ἐπισκεπτόμενοι τόποι καὶ αἱ ἐνυπάρχουσαι ἀναμνήσεις διήγειραν ἄλλας σκέψεις.

« Μιᾶ τῶν ἡμερῶν, ἐνῶ ὁ Ῥίζος καὶ ἐγὼ περιηρχόμεθα τὴν παραλίαν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, λέγει ὁ Κύριος Μάρκελλος, ὁδεύοντες μέσῳ ἀσφοδέλων καὶ φυλλάδων τιθυμᾶλλον, ἐφθάσαμεν ἐπὶ τῆς κορυφῆς λόφου, ὅθεν ὁ περιθεώμενος πόρῳ μὲν ἔβλεπε τὴν θάλασσαν, ἐνθεν δὲ τὰ ὄρια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ ἐνθεν τὸν Βόσπορον καὶ τὴν μεγάλην τοῦ Κωνσταντινουπόλεως πόλιν. « Ἀφ' οὗ ἐν σιωπῇ διεμείναμεν ἐπὶ μικρὸν θεωρῶντες, ὅποιον θέαμα θαυμάσιον! ἀνέκραξεν ὁ Ῥίζος. Ἴδε πρὸς μεσημβρίαν, ὑπὸ τὰς ἀκτῖνας τοῦ

» ἡλίου, μαρμαρυγῶσυσσαν τὴν Προποντίδα, τὴν μεγαλύτεραν τοῦ ἀρχαίου
 » κόσμου λίμνην, ἧς μετέχουσιν ἡ τε Εὐρώπη καὶ ἡ Ἀσία, συγγεόμεναι σή-
 » μερον, κατὰ τὰ ὄριά των, ὑπὸ τὸ αὐτὸ σκηπτρον· ὅπισθεν ἡρῶν τὸν Ὀλυμ-
 » πον καὶ τὰς αἰωνίας αὐτοῦ χιόνας, ἐγγύτερον δὲ τὰς φαίδρας ἐκείνας νή-
 » σους, ὅθεν ἐρχόμεθα, ἐρόμενας δίκην ἀνθέων ἐπὶ τῆς θαλάσσης· πρὸ ποδῶν
 » ἡμῶν τὰς πεδιάδας τῶν τυφλῶν Χαλκηδονίων, τῶν παραγόντων τοὺς λι-
 » μένας τοῦ Βυζαντίου καὶ τὰ γόητρα τοῦ Χρυσοῦ Κέρατος. Ἐνταῦθα, δεξι-
 » ὄθεν, τὰ ὄρη τῆς Ἀνατολῆς, τείνοντα μέχρι Εὐξείνου Πόντου τὰ ὑπὸ τῶν
 » ἡφαιστείων περισπασμῶν καταπονθθέντα πλευρά των. Πρὸς δυσμας, τὰς
 » σικίας τῶν μελανῶν ἐκείνων κυπαρισσῶνων, κρυπτούσας πὰρὰ τὴν Χρυσού-
 » πολιν τοὺς μουσουλμανικοὺς τάφους· εἶτα δὲ τὸ στόμιον τοῦ Βοσπόρου,
 » ζωογονούμενον ὑπὸ μυρίων πλοίων, προσκομιζόντων τὰς ἐφευρέσεις τῆς Εὐ-
 » ρώπης καὶ τοὺς θησαυροὺς τῆς γονιμοποιηθείσης Σκυθίας. Ἴδε μετὰ ταῦτα
 » τὴν μεγάλην πόλιν, τὴν θεμελιωθεῖσαν ὑπὸ τοῦ ἥρωος ἐκείνου, ὃν ὁ Ἴου-
 » λιανὸς ἐκάλει κατ' ἐξοχὴν αὐτοκράτορα· τέλος δὲ ἐπὶ τοῦ ὀρίζοντος ἐγει-
 » ρόμενον . . . τὸν ναὸν ἐκείνον τῆς Ἀγίας Σοφίας, τὸν ὅποιον οἰοῦναι σκο-
 » ποὶ ἀκίνητοι ἐπιτηροῦσι τέσσαρες μικρὰδες τοῦ Μωάμεθ ! . . . — Τὸ
 » ἀμφιθέατρον τοῦτο εἶναι τὸ ὠραιότερον τοῦ κόσμου καὶ ἐνῶ ἐκ τῆς καρδίας
 » μου ἀνασπᾶ φωνὰς θαυμασμοῦ, οἱ ὀφθαλμοί μου δὲν ἔχουσιν εἰμὴ δάκρυα
 » ὀδύνης καὶ πόθου. »

» Ταῦτα δὲ λέγων ἐδὴκρυεν· ἔνευσε τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ κάτω, ὡσανεὶ
 » ἀποποιούμενος ν' ἀτενίσῃ τὸ βλέμμα μακρὰν καὶ ἐβυθίσῃ εἰς μελαγχολι-
 » κὰς σκέψεις, καταβαλλόμενος ὑπὸ τὸ ἄχθος τῶν λογισμῶν αὐτοῦ. Ἐσβᾶ-
 » σθην τὰς εὐγενεῖς ἀλγηδόνας καὶ τὰ δάκρυα τοῦ ἀνδρὸς καὶ ἔμεινα παρ' αὐ-
 » τῷ πλήρῃ συγκινήσεως, ὡς πρὸ μικροῦ μετὰ θάμβους ἔβλεπον τὸ μεγαλο-
 » πρεπὲς θέαμα, τὸ ὅποιον μ' ἐδείκνυε . . .

» Ἴνα ἐξιστορήσω μετὰ πάσης ἀληθείας τοὺς λόγους τούτους, ἤρκεσε τὸ
 » φυλλολογῆσαι καὶ ἀναγνώσαι ἐκ νέου τὸ ἀνατολικὸν ἡμερολόγιόν μου τῆς
 » 13 Μαΐου 1818. Ἰακωβάκης Ρίζος ὁ Νερουλός, πρωθυπουργὸς τοῦ ἡγεμό-
 » νος τῆς Μολδαβίας, ἐν ἔτει 1821, μετὰ τὴν ἀτυχή ἀπόπειραν τοῦ Ἰψη-
 » λάντου, ἀπεσύρθη εἰς Βεσσαραβίαν· τῷ 1823, ἀνεχώρησεν ἐκ Κισχενέρ,
 » διέτριψεν ὕστερον ἐν Τσοκάνῃ καὶ Γενέϋῃ τῷ 1826, καὶ μετὰ τὴν ἐξορίαν
 » μεταβάς εἰς Ἀθήνας, ὑπηρέτησε μεγάλως τὴν πολιτείαν. Εἶχε τὸν ἐρευ-
 » νητικὸν χαρακτῆρα καὶ τὴν πείραν ἐκείνην τῶν ἀνατολικῶν πραγμάτων,
 » τὴν ἀποτελοῦσαν ἐπιστήμην σπανίαν καὶ παρεγνωσμένην, καὶ τὴν ὅποιαν
 » αὐτὸς ἀπέκτησε, μελετήσας ἐπὶ μακρὸν τὰς Ἀσιατικὰς διαλέκτους, διευ-
 » θύνας ἐπαξίως τὰς παραδουναβίους ἐπαρχίας, κητάβαλὼν πόνους καὶ θυ-
 » σίας ἐπὶ ἐπαναστάσεως αἰματηρᾶς καὶ ἐγκατερτήσας ἀνὰ μέσον τῶν δεινῶν

» σκοπέλων, καθ' ὧν πάντως ὀφείλουσι νὰ παλαιώσιν οἱ ἐπιδιώκοντες ὅ,τι
 » εὐγενὲς καὶ ὠραῖον. Τέλος δὲ ἀπεβίωσε πρεσβευτῆς τῆς Ἑλλάδος ἐν Κων-
 » σταντινουπόλει.

» Ἐκτοτε ὑπεσχέθη τῷ ἐμῷ ὀδηγῷ καὶ διδασκάλῳ, παρ' ᾧ ἐξέμεθον τὴν
 » Ἑλληνικὴν φιλολογίαν, ν' ἀναγνώσω μέχρι τέλους τὸν Νόννον, μὴ δυσανα-
 » σχετῶν πρὸς τὴν τραχύτητα τοῦ κειμένου, ἡσχολήθη δὲ ὑπὲρ τὰ δῶδεκα
 » ἔτη ὅπως ἐκπληρώσω τὴν ὑπόσχεσίν μου.

Ἄν εἰσέτι ἔλλείπεται τινῶν ἢ πλήρωσις, αἱ πλεῖσται ὅμως τοῦ Νερουλοῦ
 εὐχαὶ εἰσηκούσθησαν. Ἡ Ἑλλάς αὐτόνομος ἔθαψεν αὐτὸν ἐν τιμῇ ὡς ἓνα τῶν
 ἐκλεκτῶν αὐτῆς οἰῶν. Ὁ Νόννος ἀνεγνώσθη καὶ μετεφράσθη ὑπὸ τοῦ Κυρίου
 Μαρκέλλου, μεθ' οὗ τινος ἐθεώρει πόρρωθεν τὴν Ἀγίαν Σοφίαν.

ΣΑΙΜΜΑΡΚΟΣ ΓΙΡΑΡΔΙΝΟΣ.

ΠΟΙΗΤΙΚΟΣ ΑΓΩΝ

τοῦ ἔτους 1856.

Ὡς γνωστὸν, ἀπὸ τοῦ 1851, ἀγεται ἐνιαυσίως ἐν Ἀθήναις, τῇ 25 Μαρ-
 τίου, ἀγὼν ποιητικὸς, τεθεῖς ὑπὸ τοῦ φιλομούσου Κ. Ἀμβροσίου Ράλλη, τὸ
 δὲ ἄθλον δραχμαὶ χίλια.

Κατ' ἔτος αἱ εὐγενεῖς ἀπόπειραι τῶν διωκόντων τὴν τοῦ Παρνασσοῦ δά-
 φνην στεφανοῦνται στεφάνῳ εὐπρεπεστέρῳ καὶ κατ' ἔτος ἢ ἐκ τῆς ποιητικῆς
 ταύτης ἀμίλλης πρόοδος καταφανέστερον ἀναδείκνυται.

Τεσσαρακαίδεκα ἦσαν ἐφέτος τὰ εἰς βᾶσανον ὑποβληθέντα ποιήματα, ἀ-
 γωνοδίκαι δὲ ὁ Πρύτανις τοῦ Ὀθωνεῖου Πανεπιστημείου Κ. Ἰωάννης Ὀλύμ-
 πιος, οἱ καθηγηταὶ Κ. Κ. Ἀ. Ρ. Ῥαγκαβῆς, Φίλιππος Ἰωάννου, Ἀθ. Σ. Ρου-
 σόπουλος, Στέφ. Α. Κουμανούδης καὶ Π. Παπαρρηγόπουλος, εισηγητῆς δὲ
 αὐτῶν ὁ Κ. Εὐθύμιος Καστόρχης. Τούτων ἑνδεκα μὲν ἐκρίθησαν τοῦ
 ἀριστείου ἤττονα, τρία δὲ τὰ τελειότερα, διημφισβήτησαν τὴν ποιητικὴν

δάφνην, ἥς τέλος ἠξιώθη τὸ σχετικῶς πρωτεύον ἢ *Εἰκασία*, ποίημα ἐπικόν, εἰς ἰαμβικούς τριμέτρους ὁμοιοκαταλήκτους ποιηθὲν ὑπὸ Δημ. Βερναρδάκη, φοιτητοῦ τοῦ Ὁθωνεῖου Πανεπιστημείου.

Αὐτοῦμεθα ὅτι τὸ στενὸν τοῦ τόπου δὲν ἐπιτρέπει νὰ καταχωρίσωμεν εἰς τὰς ἡμετέρας σελίδας ὁλόκληρον τὴν ἀξιόλογον ἔκθεσιν τοῦ τῶν ἀγωνοδικῶν εἰσηγητοῦ. Ἀρκεσθῶμεν εἰς τὰ ἀφορῶντα τὸ ἀριστεύσαν ποίημα.

» Τούτου ἡ ὑπόθεσις ἔχει οὕτως:

» Ἐπὶ τῶν χρόνων Θεοφίλου τοῦ αὐτοκράτορος, ἔρως σφοδρὸς συνδέει ἐν Χαλκηδόνι Ἀκύλαν, τὸν υἱὸν τοῦ Πατρικίου Χαρίτωνος, μετὰ τῆς ὡραίας Εἰκασίας, θυγατρὸς γονέων εὐγενῶν καὶ πλουσίων. Τὰ αἰσθήματα τῆς ἀμοιβαίας ἀγάπης ἦσαν αὐτοῖς πρὸ πολλοῦ ἤδη γνωστά, καὶ οὐδὲν ὑπελείπετο ἔτι ἢ ἐν ὁμνύῳ, ὅπερ ἔμελλε νὰ καταστήσῃ ἀδιάρρηκτον τὸν σύνδεσμον τῶν καρδιῶν. Τοῦτο προσφέρει ὁ θερμὸς Ἀκύλας· ἀλλ' ἐν τῇ θερμότητι τοῦ πάθους λησμονήσας, ἐπιμαρτύρεται τὸ ὄνομα τῆς Στυγὸς καὶ τῶν Εὐμενίδων. Ἡ φιλόχριστος νεῆνις, ἀνακαλύψασα ἐκ τούτου ὅτι ὁ ἔραστής ἦτο ἐθνικὸς καὶ εἰδωλολάτρης, μετὰ φρίκης καὶ ἀποστροφῆς ἐγκαταλείπει αὐτὸν, μάτην ἰκετεύοντα καὶ συγγνώμην αἰτοῦντα. Ἡ δὲ ἀθυμία καὶ ἀπελπισία ὠθεῖ τὸν παράφορον νέον εἰς πειρατικὸν καὶ ληστρικὸν βίον. Οἰκτρὸν θέαμα γίνεται ἐπὶ πολλὰ ἔτη τῆς δεινῆς κατὰ τῆς κοινωνίας παραφορᾶς αὐτοῦ τε καὶ τῆς περὶ αὐτὸν μεγάλης ληστρικῆς συμμορίας ἢ *Δαλματία*. Ὁ αὐτοκράτωρ Θεόφιλος ἐν τούτοις ἤγαγεν εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐξ ἀπάσης τῆς αὐτοκρατορίας δέκα παρθένους, τὸ ἄνθος τῆς τότε καλλονῆς, ἐν αἷς καὶ ἡ Εἰκασία, ὅπως τὴν καλλίστην τούτων ἀναβιβάσῃ εἰς τῶν Καισάρων τὸν θρόνον. Τὸ μῆλον ἔμελλε νὰ λάβῃ ἡ καλὴ Εἰκασία· ἀλλ' ἡ ἐτοιμότης τῆς εἰς τὸν βασιλικὸν χαριεντισμὸν ἀπαντήσεως αὐτῆς διεγείρει τὸν φθόνον τοῦ αὐτοκράτορος, ἀναζητήσαντος ἐπὶ πολὺ καὶ μὴ εὐρόντος εὐστοχον ἀπόκρισιν, καὶ οὕτω παρασκευάζει ἄλλης τὴν εὐτυχίαν. Ἐκτοτε ἀποστραφεῖσα ἡ Εἰκασία τὸν κόσμον, ζητεῖ τὴν τοῦ οὐρανοῦ βασιλείαν ἐν μονῇ παρὰ τὴν Κωνσταντινούπολιν ὑπ' αὐτῆς κτισθείσῃ. Στρατὸς τοῦ Θεοφίλου συλλαμβάνει τὸν τὴν *Δαλματίαν* λυμαινόμενον ληστὴν, καὶ κομίζει μετὰ τῶν ἐταίρων αὐτοῦ εἰς Κωνσταντινούπολιν. Ὁ εἰς συνάντησιν τοῦ νικηφόρου στρατοῦ ἐξελθὼν αὐτοκράτωρ εἰσέρχεται κρύφα καὶ ἐν στολῇ μοναχοῦ εἰς τὸ ἱερὸν μονῶδριον, καὶ πίπτει ἰκέτης πρὸ τῶν ποδῶν τῆς ἡγουμένης Εἰκασίας, ὁμολογῶν τὸν πρὸς αὐτὴν σφοδρὸν ἔρωτά του. Ἀλλ' ἐν τούτῳ καὶ ὁ τολμηρὸς Ἀκύλας, ἐκφυγὼν τοὺς φυλάσσοντας αὐτὸν στρατιώτας, εἰσέρχεται καὶ αὐτὸς δρομῶς ἐν στολῇ μοναχοῦ εἰς τὴν μονὴν καὶ εἰς τὸν θάλαμον τῆς Εἰκασίας, ἐν ᾧ χρόνῳ γονυπετῆς ἰκέτευεν ὁ μοναχὸς αὐτοκράτωρ. Τοῦτο ἀπιστίαν ἔρωτος ἐκλαβὼν ὁ γεν-

ναῖος, ἔλκει τὸ ζῆφος ἵνα φονεύσῃ τὸν ἀντεραστὴν· ἀλλὰ μεταμεληθεὶς, ἐμπήγει τοῦτο εἰς τὰ ἴδια στέρνα, καταρῶμενος τὴν ἀπίστον ἐρωμένην. Ὁ αὐτοκράτωρ γίνεται ἄφαντος παραυτίκα. Ἔρως πρότερον, νῦν δὲ μελαγχολία καὶ μεταμέλεια καὶ τύψις συνειδότης φθείρει τὰ σπλάγχνα τῆς εὐσεβοῦς ἡγουμένης, ἥτις, τὸν θάνατον προσεγγίζοντα αἰσθανομένη, ἐξομολογεῖται ἐνώπιον πνευματικοῦ τὸ στιγμιαίως καταλαβὼν αὐτὴν αἶσθημα τῆς φιλοδοξίας καὶ τὸν πρὸς τὸν Ἀκύλαν παλαιὸν ἔρωτά της, ὃς ἐγένετο αἰτία τῶν δεινῶν πράξεων καὶ τοῦ θανάτου τοῦ αὐτοῦς τούτου. Ἡ θεία μετὰληψις δίδει νέας αὐτῇ δυνάμεις, καὶ ἡ καλλονὴ καὶ χάρις τῶν ἀνθέων τοῦ κήπου τῆς μονῆς πληροὶ αὐτὴν τέρψεως καὶ ψυχικῆς γαλήνης. Ἀλλ' ἐν ταύτῃ τῇ θυμηδίᾳ κόπτουσα ῥόδον, πίπτει νεκρά (α).

» Τοσοῦτον ἀπλῶς ὁ μῦθος, ὃν ἡ γόνιμος τοῦ ποιητοῦ φαντασία ἐκτείνει εἰς τρία ἄσματα καὶ δισχιλίους περίπου στίχους ὁμοιοκαταλήκτους ἰαμβικούς τριμέτρους. Αἱ ἀρεταὶ τοῦ ποιήματός εἰσι πολλαί. Ἐπειδὴ καὶ ὑπόθεσις ἐπιτυχῆς, καὶ στιχουργία ἀξιόλογος, καὶ γλῶσσα καθαρὰ, καὶ εὑρεσις πλουσία, καὶ λύσις τοῦ μύθου, ἔνθα ἡ τῶν παθῶν καθαρσις, καὶ τὸ δυσκολώτερον παντὸς δραματικοῦ ποιήματος μέρος, τεχνικωτάτη καὶ μετὰ πολλῆς φιλοκαλίας καὶ χάριτος κατορθουμένη. Εἰς δείγμα τούτων ἔστω ἡ τοῦ κάλλους περιγραφή τῶν πρὸ τοῦ βασιλέως ἱσταμένων νεανίδων ἐν τῇ ἀποδύσει τῶν καλλιστείων ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος.

» Ἔστρεψα τὸ ὄμμα ἐκ δευτέρου.

Καὶ εἶδον θαυμαστότερον θέαμα τοῦ προτέρου·
Ἐμπρὸς τοῦ αὐτοκράτορος ἐστῶσαν ἀκινήτων
Συνεσταλμένων ὑπ' αἰδοῦς χορείαν νεανίδων·
Καὶ εἶδον . . . Ἦτο ἡ δεκάς ἐκείνη τῶν Χαρίτων.
Καὶ εἶδον . . . Ἀπερίγραπτον εἶν' ὅ,τι τότε εἶδον. »
Καὶ ἡ τοῦ ἥθους τῆς Εἰκασίας μετὰ τὴν ἀποτυχίαν δι' ἄγραφή.

» Ἀπάντων τότε τῶμα

Ἐστράφ' εἰς τὴν ποιήτριαν· ἦθος ὑπεροφίας
Δὲν εἶδον εὐγενέστερον ἐπὶ μορφῆς ἀνθρώπου.
Θεὰ ἐκείνην τὴν στιγμὴν μ' ἐφάνη, καὶ τῆς θείας
Μορφῆς ἦτο ἀπαύγασμα ἢ ἐπὶ τοῦ προσώπου
Τοῦ ἱλαροῦ της λαμπηδῶν. Τὸ στήθός της μ' ἐφάνη

(α) Ἡ ἡρώς τοῦ βραβευθέντος ποιήματος, ὡς ἐξάγουσιν οἱ ἡμέτεροι ἀναγνώσται ἐκ τῆς ὑπόθεσεως, ὑποτίθεται ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ ὡς οὖσα αὐτὴ ἐκείνη ἡ Κασσιανή, ἡ ποιήσασα τὸ γνωστὸν τροπάριον « Κύριε, ἢ ἐν πολλαῖς ἁμαρτίαις περιπεσοῦσα γυνή. κλ. »

Πῶς πάθη δὲν ἐνέκλειεν ἀνθρώπινα, καὶ αἷμα
 Οὐδόλως εἰς τὰς φλέβας τῆς θνητῶν ἐκυκλοφόρει.
 Ἐρρέμβασζε, κ' ὑπερφυῆς τοῦ νοῦ τῆς εἶν' ἡ πλάνη,
 Καὶ κ' ἂν περιφρονήσεως πρὸς τοὺς ἀνθρώπους βλέμμα
 Νὰ στρέψῃ δὲν ἤξιωσε τῶν οὐρανῶν ἡ κόρη.
 Εἰς κῆσμον τότε φανταστὸν αἰθέρος ἐπλανᾶτο.
 Ολόκληρος ὑπὲρ τὴν γῆν ἀρθεῖσα καὶ τοὺς ἄλλους
 Ἀνθρώπους τὸτ' ἐφαίνετο, καὶ οὐρανοῦ κάλλους
 Ἐπάνω τοῦ μετώπου τῆς ἀκτὶς ἀντανακλάτο.
 Ἐτι δὲ τὸ ἄσμα τοῦτο τῶν ληστῶν
 Εὐνὴν εἰς τὸ σπῆλαιον κλάδων χλωρῶν
 Στρωννύντες, λιτὸν ἐτοιμάσωμεν δεῖπνον.
 Καὶ οἶνον πίνοντες γλυκὺν καὶ ζωρὸν,
 Γλυκὺν ἅς ὑπνώσωμεν ἔπειτα ὕπνον.
 Καθίσατε γύρω, κερνάτε τὸν οἶνον.
 Καθεὶς ἅς εὐφραίνηται τρώγων καὶ πίνων.
 Κ' ἐνῶ ὁ βορέας τὸ οὖς μας κηλῶν
 Συρίζει, ἅς ψάλλωμεν ἄσμα καλόν.
 Ναί! πίνοντες οἶνον πολὺν καὶ γλυκὺν,
 Πηδῶμεν, χαρῶμεν. Κ' ἐνῶ ὁ βορέας,
 Μᾶς ψάλλει ἀπ' ἔξω τερπνὴν μουσικὴν,
 Κοιμώμεθα τότε εἰς κλάδους ἰτέας.
 Ὡς σκάπτων ὁ μύρμηξ τὴν γῆν κατοικεῖ,
 Μυρμηκῶν κ' οἱ ἀνθρώποι κτίζουσι πόλεις,
 Καὶ πάντα κλεισμένοι τὰ ἔτη ἐκεῖ,
 Οἰκτρῶς τῆς ζωῆς των διάγουσιν ὅλης.
 Θαμμέν' εἰς τοὺς τέσσαρας τοίχους τῶν οἴκων,
 Ὡς ἔρποντα σήπονται τέκνα σκολῆκων.
 Ἐλεύθερ' ἡμεῖς εἰς αὐτὰ τὰ βουνά,
 Ἐλεύθεροι τρέχομεν ὡς τὰ πτηνά.
 Τοὺς βράχους οἰκοῦμεν καθὼς ἀετοί,
 Τρεφόμεθα ὡς ἀετοὶ μὲ τὸ αἶμα.
 Ὡς οὔτοι, ἐδῶ ἐνεδρεῶν ζητεῖ
 Καθεὶς μας τὸ θῦμα αὐτοῦ μὲ τὸ βλέμμα.
 Δὲν θέλομεν τρώγλην ὑγρὰν ἢ στεγνὴν
 Ἐδῶ ἀναπνέομεν αὔραν ζεφύρου.
 Ναί! αὔραν ποθοῦμεν ζεφύρου ἀγνὴν,
 Ὅριζοντος θέλομεν θῆαν ἀπείρου.

Δὲν ἔχομεν στρώμα κ' ἐδάφη σάνιδων,
 Δὲν θέλομεν στέγην ἡμεῖς κεραμίδων.
 Στρωμνὴ εἰς ἡμᾶς ἡ στρωμνὴ τοῦ βουνοῦ
 Καὶ στέγ' ἡ σινδὼν ἡ γλαυκὴ τοῦρανοῦ.
 Τοὺς χυδὴν ἀνθρώπους ἂν τρώγλαι κλεισταὶ
 Πηλός, κεραμὶς ἀποκρούπτου καὶ χῶμα,
 Ἰπαίθριοι ζῶμεν ἡμεῖς οἱ λησταί,
 Τοῦ Πλάστου δειλῶς μὴ κρυπτόμενοι τῶρμα.
 Τὰ στίφη τάτιθασσα πρὶν τῶν θρωγῶν,
 Τῶν πάντ' ἀδουλώτων ὁρέων τοὺς ἄνδρας
 Μαυλίζουσι οἱ τύρανοι, καὶ μὲ κημὸν
 Φιμούντες τὸ στόμα των κλείουσι εἰς μάνδρας.
 Τὸ ἦθος ἐκδύντες τὸ πρὶν, κοινωνίαν
 Προβάτων ἐκεῖ σχηματίζουσι μίαν.
 Τὰ πρόβατα κύπτουσι χαμαὶ ταπεινά,
 Καὶ ἄρχει ὁ τύραννος καὶ κύβερνα.
 Καὶ ῥάβδον βαστάζων ἐντὸς τῶν χειρῶν,
 Ὡς κτήνη τοὺς πρὶν τῶν δρυμῶνων κατοίκους
 Πατάσσει βαρέως, καὶ νόμων χορῶν
 Διδάσκει μετέπειτ' αὐτοὺς ὡς πιθήκους.
 Δὲν εἴμεθα ποίμνη προβάτων καλῶν,
 Δὲν δίδομεν γάλα ἡμεῖς ἢ μαλλίον.
 Τὸ αἶμ' . . . ἀκριβὰ ὁ καθεὶς μας πωλῶν,
 Τὸ χύνει εἰς μάχας οὐχὶ εἰς σφαγεῖον.
 Ὁ βοῦς μὲ ζυγὸν ἂν κερδαίνει τὸν χόρτον,
 Καὶ τ' ἄχυρα φέρων ὁ ὄνος τὸν φόρτον,
 Γλυκὺ ὅμως αἶμα ἡ τίγρις ροφᾷ,
 Κ' εἰς κρέατα ἄγρας ὁ λέων τρυφᾷ.
 Δὲν εἴμεθα ὄνοι καὶ βόες τῆς γῆς,
 Κτηνῶν ἀγελαίων δὲν εἴμεθα ποίμνη.
 Ὡς τίγρεις εἰς αἶμα τρυφῶμεν σφαγῆς,
 Τρεφόμεθα μ' ἄγραν κ' ἡμεῖς ὡς οἱ σκύμνοι.
 Καὶ ζῶμεν . . . οὐχὶ τὴν πεζὴν τῶν κοινῶν
 Ζωὴν . . . τὴν ζωὴν τῆς ζωῆς ἡμεῖς ζῶμεν.
 Καὶ ἔχομεν ὄχ' ἡδονὰς τῶν κτηνῶν,
 Τοῦ ἄκρου ἡδέος τὸ νέκταρ ροφῶμεν.
 Ἄν ζῶσι βαθέως κοιμώμεν' οἱ ἄλλοι,
 Ὁ βίος ἡμῶν ἀδιάλειπτος πάλη.

Πολέμων σειρά συνεχής και μαχών,
 Ευδαίμων σειρά ψυχικῶν ταραχῶν.
 Οὐδείς δὲ ἡμῶν τελευταῖα δυσθανής.
 Ἄν ἔλθῃ ὁ θάνατος ὁ πεπρωμένος,
 Ἄς ἔλθῃ! . . . τὴν κύλικα τῆς ἡδονῆς
 Ἡμεῖς ἐκενώσαμεν μέχρι πυθμένος.
 Εὐνήν εἰς τὸ σπήλαιον κλάδων χλωρῶν κ.τ.λ.
 Τεχνικώτατα εἰκονίζει τὰς μετὰ τὴν θείαν μετάληψιν τελευταίας στιγμᾶς
 τῆς Εἰκασίας ὁ ποιητὴς ἐν τῷ τέλει τοῦ ποιήματος, στέφων οὕτω διὰ λαμπ-
 ρᾶς κορωνίδος τὸ ὅλον.
 Καθὼς τὸ δῶρον ἔφαγε καὶ ἔπιε τὸ θεῖον
 Ἐκτὸς τῆς κλίνης ὡς δορκὰς ἢ κόρη ἐτινάχθη.
 « Εἰς τὴν αὐλὴν ὀδήγει με, λαβὼν με τῆς παλάμης »
 Φωνοῦσα, « τῶν κριμάτων μου ἀπέβαλον τὰ ἄχθη,
 Καὶ νέας αἴφνης πάραυτα ἀπέκτησα δυνάμεις.
 Καὶ εἰς τὸν κῆπον φέρε με, ὦ γέρον, πρὶν ἐκπνεύσω,
 Τὸ ὑπαιθρον, τὸν οὐρανὸν νὰ ἴδω τὸν ὠραῖον,
 Τὸν ἥλιον τοῦ ἔαρος, τὰ κάλλη τοῦ Μαΐου ».
 Τὴν φθισικὴν νεάνιδα εἰς τὸν τοῦ μονυδρίου
 Περιόλον ὠδήγησαν αἱ μοναχαὶ παρθένοι.
 Ὡ τέρψις! εἶπεν, ὦ χαρὰ! Δι' ὄλων μου τῶν πόρων
 Αἰσθάνομαι μεταβολὴν εἰσδύσαν ζωηφόρον.
 Ἀνέζησα, καὶ ἡ ζωὴ δὲν ἔφυγε, μοὶ μένει . . .
 Ἰδέ! τὸν κόσμον σήμερον πόσα κοσμοῦσι κάλλη!
 Ἀνέφελος ὁ οὐρανός, ὁ πόντος γαληναῖος,
 Ἡ γῆ γελαῖ, ὁ ἥλιος τὸ ἄρμα του ὠραῖος
 Ἐλαύνει, καὶ ἡ ἀνοιξὶς χαρίεσσ' ἀναθάλλει.
 Ἡ μόλις τῆς ῥοδωνιάς τὰ φύλλα σείουσ' αὔρα
 Προσπνέ' ἠδύπνου. Ἄκουσον, ἡ Φιλομήλα ψάλλει,
 Μυρία ψάλλουσι πτηνὰ τοῦ ἔαρος τὰ κάλλη.
 Ὡ ζῶ, ζῶ! Διελύθησαν τὰ τοῦ θανάτου μαῦρα
 Κυκλοῦντα πρὶν με νέφελα. Ἰδέτε, τοῦ Βοσπόρου
 Χλοάζει τὸ παράλιον, καὶ χαίρουσα μὲ πόδα
 Ἡ ἀνθοπῶλις ἐλαφρὸν διὰ τοῦ ἀνθοφόρου
 Λειμῶνος τρέχει. Ἰδετε, τοῦ κήπου μου τὰ ῥόδα
 Ἀνθοῦσιν' ἡ ῥοδωνιά ὑπὸ τοῦ βάρους κύπτει
 Τῶν ῥόδων τῆς . . . Τὴν δεξιὰν ἡ Εἰκασία τείνει
 Νὰ κόψῃ ῥόδον, ἀλλ' αὐτὸ φυλλορροεῖ καὶ πίπτει.
 « Ἄ! εἶπ' ἐντρομέως, καὶ νεκρὰ τὴν κεφαλὴν τῆς κλίνης. »

» Ἐκ τῆς ὑποθέσεως γίνεται δῆλον ὅτι δύο αἰσθήματα εὐρίσκονται ἐνταῦθα ἐν σφοδρᾷ πάλλῃ, ὁ ἔρωσ καὶ ἡ θρησκεία. Ἡ τοῦ ἔρωτος ἀποτυχία ὠθεῖ τὸν Ἀκύλαν εἰς ἔργα ἀποτρόπαια καὶ δεινὰ. Ἐν δὲ τῇ Εἰκασίᾳ ἰσχύει τὸ τῆς θρησκείας αἰσθημα νὰ καταβάλλῃ τὸ τοῦ ἔρωτος· ἀλλ' ἡ σφοδρότης τούτου φέρει ἐν τέλει τὸν θάνατον τῆς ἡρώιδος. Βλέπομεν οὕτω καταβαλλομένην αὐτὴν ὑπὸ ἀνωτέρας, οὕτως εἰπεῖν, ἀνάγκης ἢ πάθους, νικητρίαν ὁμῶς ἐκ τῆς πάλλης ἐξερχομένην διότι ἀποθνήσκει ὑπὲρ αἰσθήματος ὑψηλοτέρου καὶ ἰερωτέρου, καταφρονοῦσα τὰ τοῦ σώματος ὑπὲρ τῆς ψυχικῆς σωτηρίας. Εἰκονίζεται ἄλλοις λόγοις ἡ μὲν Εἰκασία ὡς τελεία Χριστιανὴ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων ὁ δὲ Ἀκύλας, ὡς τελευταῖον λείψανον τοῦ θνησκοντος ἐθνισμοῦ, ὑπὸ τῶν ὑλικῶν αἰσθημάτων καταβαλλόμενος· ὅστις, τὴν ἥτταν ἀποδίδων εἰς τὴν μισητὴν αὐτῷ χριστιανικὴν θρησκείαν, μαινεται ἐκφέρων κατ' αὐτῆς τὰς τελευταίας τοῦ ἐθνισμοῦ ἀρὰς καὶ ὕβρεις.

» Ὡς ἀμαρτήματα τοῦ μύθου θεωροῦμεν δύο τινά. Πρῶτον, ὅτι καὶ ἐνταῦθα κατὰ παράδοξον σύμπτωσιν, ὡς καὶ ἐν τῷ Γίῳ τοῦ δημίου, ἡ τοῦ ἔρωτος ἀποτυχία ὠθεῖ εἰς ληστρικὸν βίον, θηριώδη μάλιστα καὶ φρικτὸν, προκαλέσαντα ἐρμώσεις πόλεων καὶ θανάτους πλείστων ἀνθρώπων, ὡς ὁ ποιητὴς οἰκτρότατα περιγράφει πολλαχοῦ τοῦ ποιήματος. Οὔτε τὴν κοινωνίαν, οὔτε τὴν ἠθικὴν ικανοποιεῖ ὁ ποιητὴς διὰ τῆς αὐτοκτονίας τοῦ ληστάρχου καὶ τῆς εἰς τὴν ἐρωμένην αὐτοῦ ἀπόδοσιν τῆς αἰτίας τῶν ὑπὸ τούτου γενομένων πολλῶν καὶ μεγάλων κακῶν.—Ἐκορέσθημεν ἀκούοντες καὶ ἀναγινώσκοντες καθ' ἐκάστην καὶ ἐν βιβλίοις καὶ ἐν ἐφημερίσιν ἰδίαις καὶ ξέναις ληστείας καὶ κλοπᾶς. Ἄς ἐξαλείψωμεν πρὸς Θεοῦ ἀπὸ τῆς γλώσσης, εἰ δυνατόν, καὶ τῆς ποιήσεως καὶ τῶν βιβλίων τὰς λέξεις πειρατεία, ληστεία καὶ κλοπή.

» Τὸ δεῦτερον ἀμάρτημα εἶναι αἱ κατὰ τῆς χριστιανικῆς θρησκείας βλασφημίαι τοῦ ἐθνικοῦ τούτου, αἵτινες δικαιολογοῦνται μὲν πως ὡς ὑπὸ ἐθνικοῦ λεγόμεναι ἀποτυχόντος ἕνεκα ταύτης, ἀλλὰ κάλλιον ἦτο ἂν μὴ ὑπῆρχον ἐν τῷ ποιήματι· διότι ἂν ὁ ἐθνικὸς ἔπαθεν ἐκ τῆς θρησκείας τοῦ Χριστοῦ, ἡ κοινωνία ὠφελήθη. Οὐδὲ παραδεχόμεθα ὡς ὀρθὴν τὴν δόξαν ὀλίγων τινῶν, ὅτι ἡ θεία τοῦ Χριστοῦ διδασκαλία ἔσεισε τὰ θεμέλια τῶν ἀρχαίων κοινωνιῶν καὶ ἐπήνεγκε τὸ σκότος τῆς ἀμαθείας καὶ βαρβαρότητος διὰ τῆς καταργήσεως τῆς τῶν εἰδώλων λατρείας. Ἐπειδὴ ἡ πεποίθησις περὶ τῆς ἀληθείας τῆς τῶν θεῶν θρησκείας εἶχεν ἐξασθενήσει, ἢ μάλλον ἐκλείψει, πολλὴ πρὸ τῆς ἐλευσεως τοῦ Χριστοῦ, ὅστις ἦλθε νὰ πληρώσῃ τὸ μέγα ἐκεῖνο κενόν, ὅπερ ἐκείνη ἄφινε, νὰ διδάξῃ τὴν ἀλήθειαν καὶ ν' ἀναστειλῇ διὰ τῶν θεῶν αὐτοῦ διδαγμάτων τὴν ἠθικὴν διαφθοράν, ἣν προεκάλεσεν ἐν τῷ ῥωμαϊκῷ κράτει ἡ τῶν Ἐπικουρείων ψευδοφιλοσοφία καὶ ἡ ἔλλειψις πάσης θρησκείας. Ἄν δ' εὐθύς δὲν ἠδυνήθη ὁ Χριστιανισμὸς νὰ θέσῃ τέρμα εἰς τὴν προ-

βαίνουσαν διαφθοράν, τούτου τὰς αἰτίας διδάσκει ἡ ἐκκλησιαστικὴ καὶ πολιτικὴ ἱστορία τῶν πρώτων αἰώνων τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ὅτε ὁμως αὐταὶ ἐλλείψαν, τότε ἴσχυσεν ἡ τοῦ θεανθρώπου Ἰησοῦ διδασκαλία νὰ παραγάγῃ τοὺς καρπούς, ὧν τὴν ἡδύτητα αἰσθάνεται σήμερον πᾶς ὁ Χριστιανικὸς κόσμος. Ἀπλὴ παραβολὴ τῶν ταύτης παραγγελμάτων πρὸς τὰ ἠθικὰ διδάγματα καὶ αὐτῶν τῶν πρώτων φιλοσόφων τῆς ἀρχαιότητος μαρτυρεῖ τὴν ὑπεροχὴν καὶ τὴν οὐράνιον πηγὴν ταύτης, καὶ ἐξελέγχει τὴν ἀπάτην τῶν ὀλίγων ἐχθρῶν αὐτῆς. Ἀλλὰ περιττὰ ἴσως καὶ ταῦτα περὶ ἀναφισβητήτων νῦν πραγμάτων. Ὁ ποιητὴς πρὸ ἡμῶν ἐξήλεγξε τὸ ψεῦδος τῶν λόγων τοῦ ἐθνικοῦ, λέγων,

Ἐκ μέθης παραπαίονσα βλασφήμως ἐπαροίει,

Καὶ ἐλαυνόμενος καθεὶς ὑπὸ τῶν Ἐρινύων,

Εἰς τ' ἀσεβῆ του ἄσματος καὶ τὰς σατανικὰς του

ᾠδὰς οἰστρηλατούμενος ἐμίγνυε, μεθύων,

Τὸ ὄνομα τὸ ἱερὸν καὶ ἅγιον τοῦ Πλάστου.

Τοιαῦτα παραπρίοντες βλασφήμως παραινοῦσι,

Τοιαῦτα σκευὴ γίνονται οἰκτρὰ τῶν διαβόλων,

Δειλαίως οὕτω μαινεται ὁ νοῦς ἐκεῖνων ὄλων,

Ὅσοι τὸ οὐρανόπεμπτον σοῦ μάνα ἀγνοοῦσι

Θρησκεί' ἀγία τοῦ Χριστοῦ!

Παρατηροῦμεν ἔτι ὅτι ὁ ποιητὴς ὑπέπεσεν ἐκὼν εἰς ἀναχρονισμόν, διὲν ἐξαιτεῖται ἐν σημειώσει τὴν συγγνώμην τῶν κριτῶν! Ταύτης ἤθελε τύχει, διότι καὶ μεγάλοι ποιηταὶ παρεμβάλλουσι ἀναχρονισμοὺς ἐπὶ τινι σκοπῷ εἰς τὰς ποιήσεις τῶν, ἀλλ' οὗτοι φροντίζουσι νὰ μὴ διαταράσσεται δι' αὐτῶν ἡ οἰκονομία τοῦ μύθου, καὶ ἄλλως νὰ μὴ προσβάλλῃ πολὺ τὸν νοῦν τοῦ ἀναγνώστου τὸ δι' αὐτῶν εἰσαγόμενον ξένον τοῦ μύθου. Οὕτως ὄφειλε καὶ αὐτὸς νὰ οἰκονομήσῃ τεχνικώτερον τὸ ξένον τῆς ἐποχῆς καὶ τοῦ ἀντικειμένου τῆς ποιήσεώς του ἐπεισόδιον. Ἐπειδὴ ἀσυγχώρητον εἶναι ὁ ληστής Ἀκύλας, ὁ τὸν θ'. αἰῶνα μ. Χ. ζήσας, νὰ ἀθυμῇ καὶ σχετλιάζῃ, ἐπὶ βράχου τῆς Δαλματίας καθήμενος, περὶ τῆς νῦν καταστάσεως τῆς Ἑλλάδος, καὶ τῆς μεγάλης ἠθικῆς ἀποστάσεως τῶν νῦν ζώντων Ἑλλήνων ἀπὸ τῶν ἀρχαίων, ὥσανεὶ οἱ σύγχρονοι αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς κακουργῶν, ἦσαν πλησιέστεροι ἐκεῖνων. Κρίνομεν λοιπὸν τὸ ἐπεισόδιον τοῦτο μεριπτόν ὡς διαταράσσον τὴν οἰκονομίαν ἐπαινοῦμεν δ' ἄλλως τὸν φιλόπατριν ποιητὴν διὰ τὰ γενναῖα αἰσθημάτα, ἅπερ ἐκφράζει ἐν αὐτῷ.

Ἄλλο ὡσαύτως ἀνοίκειόν πως εἰς τὴν ὑπόθεσιν ἐπεισόδιον εἶναι καθ' ἡμᾶς ἡ μακρὰ διήγησις τοῦ ληστοῦ Βρούτου πρὸς τοὺς ἐταίρους αὐτοῦ ἐν τῷ β'. ἄσματι περὶ εἰκονομηχίων, περὶ ἰξορίας τῶν Στουδιτῶν καλογηρῶν, καὶ

ἡ εἰς τὸν αὐτοκράτορα ἀποδιδομένη γελοία διαταγὴ περὶ κούρας τῆς τῶν ἀνδρῶν κόμης, καὶ ἡ ἔτι μακροτέρα περιγραφὴ τῶν γάμων τοῦ αυτοκράτορος, δι' ὧν πληροῖ ὁ ποιητὴς ὄλον σχεδὸν το β'. ἄσμα. Καὶ τὸ ἀπιθανώτερον, εἰσάγει τὸν ληστὴν Βρούτον λέγοντα αὐτολεξεῖ καὶ ἀπὸ στόματος πρωτοτύπου ἀυτοκρατορικῆς διαταγᾶς, ἐπιστολὰς μοναχῶν καὶ ὕμνους γαμηλίους καὶ εὐχὰς τῶν πολιτῶν οὐχὶ ὀλιγοστίχους. Ἔτι δὲ καὶ ἡ ἐν τῷ α'. ἄσματι μονωδία τοῦ Ἀκύλα εἶναι λίαν διεξοδικὴ καὶ μονότονος, πληροῦσα 400 περίπου στίχους, καὶ περιέχουσα πλεῖστα αἰσθημάτα, πόθους καὶ κρίσεις περὶ ἀνθρώπων καὶ κοινωνίας καὶ θρησκείων. Καὶ γενικῶς εἰπεῖν ἐν τοῖς δυσὶ πρώτοις ἄσμασι δὲν ὑπάρχει πρᾶξις ἢ ἄλλο τι δραματικόν, ἀλλὰ μακρὰ διηγήσεις, πλῆθος εἰκόνων καὶ ὁμοιώσεων καὶ περιγραφῶν μακρῶν, αἵτινες δίδουσι μὲν μῆκος εἰς τὸ ποίημα, ἀλλ' ὡς ἀλλότρια τῆς ὑποθέσεως βλάπτουσι αὐτήν, ἀποσπῶσι τὴν περιέργειαν τοῦ ἀναγνώστου καὶ καθιστῶσι χαλαρὸν τὸ ἔλον. Τὸ γ'. ἄσμα τούναντίον εἶναι ἐλεύθερον τοιούτων ἀμαρτημάτων, μόνον περὶ τὰ μέσα αὐτοῦ ὑπάρχει μακροτέρα τοῦ δέοντος ἴσως περιγραφὴ δύσεως ἡλίου καὶ τερπνῆς ἐσπέρας, διότι εἰσάγεται εἰς τὴν λύσιν τοῦ μύθου, ἥτις δὲν δέχεται ταιαῦτα, διακόπτοντα τὴν πρόοδον τῆς πράξεως καὶ χαλαρώνοντα τὴν τεταμένην ἤδη προσοχὴν τοῦ ἀναγνώστου. Πολλὴν ὁμως δεξιότητα δεικνύει ὁ ποιητὴς εἰς τὴν διαγραφὴν τῶν χαρακτηριστῶν τῶν προσώπων, ἐπειδὴ καὶ δίδει ἐκάστῳ τὸν προσήκοντα αὐτῷ χαρακτήρα, καὶ τηρεῖ αὐτὸν ἀκριβῶς καθ' ὄλον τὸ ποίημα καὶ ἐν τῷ λέγειν καὶ τῷ πράττειν.

Ἐ Γλωσσικὰ ἀμαρτήματα ὀλίγα μόνον εὑραμεν ἐν ὄλοις δισχιλίοις στίχοις, ὅπερ δεικνύει τοῦ ποιητοῦ τὴν ἀκριβῆ γνῶσιν τῆς γλώσσης. Καὶ τὰ ὀλίγα δὲ ταῦτα δὲν θεωροῦμεν πάλιν ὡς ἀμαρτήματα, ἀλλ' ὡς ἰδιώματα μάλλον αὐτοῦ, οὐχὶ ὁμως ἀξιοσύστατα. Ταυαῦτά εἰσι.

α. τὰ πολλὰ ὑπερβατὰ, δι' ὧν καθίσταται πολλαχοῦ ὀλίγον δύσκολος ἡ εὐρεσις τῆς ἐννοίας ὡς

σελ. 1. Ὀδυρομέν' ἡ σύζυγος καὶ τὸν ἀπόντα κλαίει

Τὴν κόμην ναύτην τίλλουσα ἡ ἐρωμένη νέα.

σελ. 24. Μετ' οὐ πολὺ τὸ φάντασμα πρὸ τῶν ποδῶν ἐφάνη

Τοῦ βράχου, ὅπερ ἐσκεπε ποδῆρας μέλας τρίβων.

β.) τινὰ κακόζηλα ἢ λογικῶς μεμπτὰ καὶ ὑπερβολικὰ.

σελ. 8. Ἐν βλέμμα δόλιον αὐτοῦ ψυχώλεθρον σφραγίδα

Νὰ ἐπιθέσ' εἰς λογισμοὺς ἐδύνατο οἰσίας.

σελ. 11. Κ' ἐν ἀκαρεῖ ἀποτεφροῖ διὰ φλογὸς πυρπόλου ὁ κερυνὸς τὰς δρῦς.

σελ. 16. Εἰς ὕμνους ἡ ποιητικὴ καὶ τρυφερὰ ψυχὴ τοῦ Πλάστου ἐξατμίζεται

σελ. 17. Ἐκ τῶν κοραλλίνων γειλέων σου κορεμέμενος ὡς μέλισσα ἀπὸ τοῦ ἄιθους.

γ.) ἀποστροφᾶν μακρῶν φωνηέντων, ἐν δυσυλλάβοις μάλιστα λέξουσιν ἐσυγχώρητοι. 8. Νὰ ἐπιθέσ᾽ εἰς λογιμούς· 9. Εἰ μ' εἰς φθάν' ἢ ἐκ' εἶχαν. 14. Εὐρίσκ' ὁ τάλας.

δ.) Ὡς λεκτικὸν ἀμάρτημα ἠδύνατό τις προσέτι νὰ ἐκλάβῃ καὶ τοῦτο, ὅτι ὁ ποιητὴς παρεμβάλλει εἰς ὄλον τὸ ποίημα λέξεις Ὀμηρικὰς καὶ σπανίας. Τοιαῦτα ἐκ πολλῶν εἰσιν αὐταί· ῥηγμῖν, λευγαλέος, σμερδαλέος, κραναῆς, ἀμεννᾶ, ἰφθίμους ψυχᾶς, προΐαφεν, σίντιες, ἐρεβεννός, κευθμῶν, νωχελία, στυφαλός, ὑπόδρα, βλεμμεαίνων· καὶ ἡ γενικὴ ἀηδοῦς, ἀπὸ τῆς ὀνομαστικῆς ἀηδῶ, εὐχρήστου μόνον παρ' ἀττικοῖς καὶ σπανίως. Παρ' αὐτοῖς δὲ τὰ κοινὰ ταῦτα· θᾶ καὶ θῆ νᾶ, χορταίνω, μαυλίζω, ἐκμνήσκω, τὸ οὖς μας κηλῶν, καὶ ἄλλα τινὰ τούτοις ὅμοια. Ἀποδοκιμάζεται εἰς τὴν ἡμετέραν ποίησιν ἡ πολλὴ τῶν δύο γλωσσῶν σύγχυσις, διότι τὰ ποιήματα γράφονται πρὸς διδασκαλίαν καὶ τέρψιν τοῦ παντὸς ἔθνους ἢ τῶν πλειόνων τοῦλάχισον· οὗτοι δὲ ἀδύνατον εἶναι νὰ γνωρίζωσι τὴν Ὀμηρικὴν γλῶσσαν· ἄλλως εἶναι ἀνάγκη προσθήκης λεξικοῦ ἐν τέλει τοῦ ποιήματος. Ὁμολογοῦμεν ὅτι δὲν ὠρίσθησαν τὰ ὅρια τῆς ἀρχαίας καὶ νέας ἡμῶν γλώσσης, καὶ ὅτι καλὸν εἶναι ἐκ τοῦ μεγάλου θησαυροῦ τῆς ἀρχαίας νὰ καλύπτωμεν τὴν γυμνότητα τῆς νέας· ἀλλὰ τὰ ἐνδύματα πρέπει νὰ ἴναι ἀνάλογα πρὸς τὰς ὥρας τοῦ ἔτους καὶ τὸ μέγεθος τοῦ σώματος. Τὸ παράδειγμα τῶν ποιητῶν τῆς λαμπρᾶς ἐπαχῆς τῆς Ἑλλάδος ὀδηγεῖ ἡμᾶς ἀρίστα εἰς τὸ ὀρθὸν καὶ πρέπον, οἵτινες δὲν ἐξεκένουν ἄνευ μέτρου εἰς τὰ ἴδια ποιήματα πάντα τὰν Ὀμηρικὸν πλοῦτον, καὶ τοὶ πολὺ ἡμῶν πλησιέστεροι τὴν γλῶσσαν τῷ Ὀμήρῳ ὄντες. Ὁθεν ἰσχυρέτω καὶ ἐνταῦθα τὸ μηδὲν ἄγαν καὶ τὸ τῆς Κορίνθου εἰς Πίνδαρον περὶ μύθων παράγγελμα εἰς τὴν γλῶσσαν ἐφαρμοζόμενον.

» Ἀλλ' ἐπειδὴ τὰ ἀμάρτηματα ταῦτα, ἐν οἷς πολλὰ ἐπαιτιώδη, καὶ ἄλλα ὡς ψεκτὰ μόνον ἐσημειώθησαν καὶ φευκτέα ἐν ποιήσει τελείᾳ, καλύπτονται ὑπὸ πολλῶν τοῦ ποιήματος ἀρετῶν, δὲν ἐδίστασαν οἱ κριταὶ ν' ἀπεδώσωσιν εἰς τὸ ποίημα τοῦτο τὰ καλλιστεῖα· διότι ὁ λόγος ἀπαιτεῖ νὰ δίδωνται ταῦτα εἰς τὸ ἐκάστοτε σχετικῶς τελειότερον καὶ λόγου ἄξιον ποίημα (α). Τηρηθὲν δὲ αὐτὸ ἐν τοῖς παρελθούσιν ἔτεσι, δικαίῳ τῷ λόγῳ τηρεῖται καὶ ἐν τῷ ἀγῶνι ταύτῳ.

(α) Ὁράτ. ἐν ποιητ. τέχ. στιχ. 351.

Verum ubi plura nitent in carmine, non ego paucis

Offendar maculis, quas aut incuria fudit,

Aut humana parum cavit natura.

Τούτων πάντων ἕνεκα ἐπαινεῖται ὁ μὲν ποιητὴς τοῦ Ἑλληνος τῆς Ἰδης διὰ τὴν εὐρεσιν καὶ οἰκονομίαν, τὴν καλὴν στιχουργίαν καὶ τὸν ἠθικὸν τοῦ ποιήματος σκοπὸν, ὁ δὲ τοῦ Γίου τοῦ δημίου διὰ τὴν φιλοκαλίαν τῆς ποιήσεως καὶ τὴν χάριν τῆς γλώσσης καὶ στιχουργίας· βραβεύεται δὲ ὁ τῆς Εἰκασίας διὰ τὴν πλουσίαν εὐρεσιν, τὴν ἔντεχον τοῦ μύθου καταστροφὴν, τὴν γονιμότητα τῆς φαντασίας καὶ τῆς γλώσσης τὴν ἀκρίβειαν καὶ καθαρότητα.

(Ἐκ τῆς Ν. Πανδώρας.)

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ.

Ἀνασκαφαὶ ἐν Βυζαντίῳ.

Μετὰ τὴν περιφανῆ μάχην τῶν Πλαταιῶν, οἱ Ἕλληνες, ἐξελόντες τὸ δέκατον τῆς συγκομισθείσης λείας, ἀνέθηκαν τῷ ἐν Δελφοῖς Απόλλωνι χρυσοῦν τρίποδα, ἢν ἔστησαν ἐπὶ στήλης χαλκίνης, εἰκονιζούσης ὄφιν τρικέφαλον περιεσπειραμένον καὶ ἐπέγραψαν τὰ ὀνόματα τῶν μετασχόντων τοῦ πολέμου καὶ καταστρεψάντων τὸν βάρβαρον.

Ἐπιγενομένου τοῦ ἱεροῦ πολέμου, οἱ Φωκεῖς, καταλαβόντες τοὺς Δελφοὺς, ἐσύλησαν τὰ ἱερά, ἐν οἷς καὶ τὸν χρυσοῦν τρίποδα καὶ ἔκοψαν ἐξ αὐτοῦ νόμισμα ἵνα ἐπαρκέσωσι τὰς τοῦ πολέμου ἀνάγκας.

Ὁ χάλκινος ὄφιν διέφυγε τὴν ἱεροσυλίαν τῶν Φωκίων, ὡς βραδύτερον τὴν τῶν Γαλατῶν, μετηνέχθη εἰς τὸ Βυζάντιον καὶ ἐστήθη μέσῳ τοῦ Ἴπποδρομίου ὑπὸ Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου, φιλοτιμουμένου νὰ περιβάλλῃ τὴν ἡγεμονίᾳ τῶν πόλεων στέμμα παντὸς βασιλικοῦ λαμπρότερον, νὰ εὐπρεπίσῃ τὴν πόλιν αὐτοῦ εὐπρεπείᾳ μοναδικῇ, τοῖς σωζομένοις ἀριστουργήμασι τῆς ἀρχαίης καλλιτεχνίας.

Μωάμεθ ὁ Β' μετὰ τὴν ἐκπόρθησιν τοῦ Βυζαντίου, ἐλαύνων ἀπὸ ῥυτῆρος εἰς τὸ Ἴπποδρόμιον καὶ ἐνδεικνύμενος τὴν δεξιότητα αὐτοῦ, ἰδίᾳ χειρὶ, λέγουσιν, ἀπέτεμε μίαν τῶν κεφαλῶν τοῦ τρικεφάλου ὄφους· χρόνῳ δὲ ὕστε-

ρον, λάθρα και διά νυκτός, ὁ ὄχλος διέρρηξαν και τὰς λοιπὰς δύο, ἐπ' ἐλπίδι τοῦ χρηματισθῆναι, διότι πᾶν ὅ,τι δήποτε μνημεῖον ἀρχαῖόν, κατὰ τὰς τούτου ιδέας, ἐγκρύπτει θησαυρὸν χρυσοῦ.

Και θησαυρὸν μὲν δὲν εὔρον αὐτοῦ αἱ ἱερόσυλοι χεῖρες· μετὰ παρέλευσιν δὲ χρόνου ἰκανοῦ ἐπέπρωτο νὰ ἔλθῃ εἰς φῶς θησαυρὸς ἕτερος, κατὰ μείζονα λόγον τιμῆς ἄξιος, καθόσον παρὰ μὲν τοῖς πολλοῖς οὐδέποτε τῆς δεούσης θέλει τύχη ἐκτιμήσεως, παρὰ δὲ τοῖς φίλοις τῶν καλῶν ἀναμνήσεις διεγείρει θελξινουστάτας, ἀναμνήσεις προσομιλοῦσας τὰ μυχαίτατα τῶν καρδιῶν, διὰ τῆς διανοίας συζευγνύει τὰ ἀφροσύτατα και ἀναδρομικῶς μεταφέρει εἰς ἐποχὰς ἀπωτάτας, περὶ τὰς ὁποίας ἡδὺ μὲν ἀποβαίνει κατὰ πάντα χρόνον τὸ διατρέβειν, ἡδύτατον δὲ και ἀναψυχῆς πάροχον ὅταν ἐν τῷ ἐνεστώτι πικρία κεκραμμένα εὔρηνται τὰ πάντα, δακρυῶν και ἀλγηδόνης ἀνάπλω.

Ἐπιδρομαὶ ἀλλοφύλων, και πολέμων δεινὰ, και ἀμαθείας κακοήθεια κατέχασαν τὴν ἀρχαίαν τοῦ Ἴπποδρομίου ἐπιφάνειαν και σὺν αὐτῇ τὸ πλεῖστον τοῦ περισθέντος τοῦ χαλκίνου ὄψεως και μέρος τῶν παρακειμένων μνημείων. Ἐπ' ἐσχάτων, γινομένων ἀνασκαφῶν ἐν Βυζαντίῳ ὑπὸ τοῦ μηχανικοῦ τοῦ Ἀγγλικοῦ στρατοῦ, ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος περιεσπειραμένος ὄφις ἐξεχώσθη ὀλόκληρος, ἡ βᾶσις τοῦ ὀβελίσκου τοῦ Θεοδοσίου ἐξῆλθεν εἰς φῶς και ἡ τοῦ Ἴπποδρομίου ἀρχαία ἐπιφάνεια ἐνεφάνη ἐνιαχοῦ.

Οἱ φίλοι τῶν καλῶν δύνανται νὰ εἰκάσωσιν οἰκοθεν ὁπόσης χαρᾶς ἐνεπλήσθημεν, μαθόντες ὅτι ἐπὶ τῶν ἐκχωσθέντων δακτυλίων τοῦ ὄψεως ἐφάνησαν ἔγνη γραμμάτων· ὁ νοῦς ἐν ἀκαρεῖ ἀνέδραμεν εἰς τὰ Μηδικὰ και ἔνθους εἶδε περὶ ἑαυτὸν τοὺς ἐνδόξους μαχητὰς τῆς Σαλαμῖνος, τῶν Πλαταιῶν και τῆς Μυκάλης χωροῦντας ἐν παρατάξει, τὴν ὄφρυν τοῦ Πέρσου καταβεβλημένην, τὰ τρέπαια εἶδε τοῦ πολιτισμοῦ, κατοπάζοντος μέχρι τῆς κοιτίδος αὐτοῦ τὸν βαρβαρισμόν.

Σπεύσαντες, μετέβημεν ἐπιτοπίως και μετὰ παρατηρήσεις ἐνδελεχεῖς και δυσκολίας οὐ μικρὰς κατωρθώσαμεν ν' ἀναγνώσωμεν τὰ ἐξῆς ὀνόματα, κεχαραγμένα, ὡς προσφημεν, ἐπὶ τῶν δακτυλίων τοῦ ὄψεως και ἐφαρμένα μᾶλλον ἐκ τῆς ἀγενοῦς ψυχαγωγίας τῶν προγεγενημένων—οὔτινες, φαίνεται, παιδιᾶς χάριν ἐμαχαιοκόπουν τὸν ὄφιν, και ἐξῆλειφον τὰ γράμματα— ἡ τῆς ἐπηρείας τοῦ χρόνου.

- (*) Ἐν δακτυλίῳ β'. ΣΙΚΥΩΝΙΟΙ. ΚΟΡΙΝΘΙΟΙ.
- » » θ'. (ΤΙ)ΡΥΝΘΙΟΙ. (ΤΕ)ΓΕΑΤΑΙ. ΕΡΜΙΟΝΕΣ.
- » » η'. (ΦΑ;)ΙΑΣ(ΙΟΙ;). ΠΛΑΤΑΙΕΙΣ. ΘΕΣΠΙΕΣ.

(*) Σημειώτέον ὅτι ἀριθμοῦμεν τοὺς δακτυλίους ἐκ τῆς βᾶσεως τῆς στήλης ἀρχόμενοι.

- ζ'. ΜΥΚ(ΗΝΑΙΟ;Ι). (Κ)ΕΙΟΙ. ΜΑΛΙΟΙ. ΤΕΝΙΟΙ.
- ς'. ΝΑΞΙΟΙ. ΕΡΕΤΡΙΕΣ. ΧΑΛΚΙΔΕΣ.
- ε'. ΣΤΥΡΕ(Σ). ΦΑΛΕΙΟΙ. ΠΟΤΙΔΑΙΑΤΑΙ.
- δ'. ΛΕΥΚΑΔΙΟΙ. ΦΑΝΑΚΤΟΡΙΕΣ. ΚΙΘΝΙΟΙ. ΣΙΦΝΙΟΙ.
- γ'. ΑΜΒΡΑΚΙΩΤΑΙ. ΛΕΠΡΕΑΤΑΙ.

Ἀφ' ὅσον γινώσκουμεν, δὲν περιεσθῆη που κατάλογος τῶν ἐπιγραψαμένων τὸ ἑαυτῶν ὄνομα ἐπὶ τοῦ ὄψεως, ὥστε τῇ τούτου βοήθειᾳ ν' ἀναπληρώσωμεν τὰ ἐλλείποντα. Ὁ Ἡρόδοτος μόνος, παραδοῦς ἡμῖν μετὰ τῆς συνήθους αὐτοῦ ἀκριβολογίας τὰ τῶν συμμαχῆσάντων κατὰ τοῦ Μήδου, δύναται μεγάλως νὰ συντελέσῃ πρὸς τὸν ἡμέτερον σκοπόν.

Κατὰ τὸν πατέρα τῆς ἱστορίας, οἱ μετασχόντες τοῦ πολέμου ἦσαν οὔτοι: Ἀθηναῖοι, Αἰγινῆται, Ἀμβρακιῶται, Ἀνακτόριοι, Ἀρκάδες, Ἐπιδαυριοί, Ἐρετριεῖς, Ἐρμιονεῖς, Ἠλείοι, Θεσπιεῖς, Κεῖοι, Κορίνθιοι, Κροτωνιάται, Κύθιοι, Λακεδαιμόνιοι, Λεπρεᾶται, Λευκάδιοι, Μαντινεῖς, Μεγαρεῖς, Μήλιοι, Μυκηναῖοι, Νάξιοι, Ὀπουνῆται, Παλεῖς, Πλαταιεῖς, Ποτιδαῖαται, Σερίφιοι, Σικυῶνιοι, Σίφνιοι, Στυρεῖς, Τεγεᾶται, Τυρῆνιοι, Τριζήνιοι, Φλιάσιοι και Χαλκιδεῖς.

Και οὗτοί εἰσιν οἱ μέχρι ἐσφάτων μετὰ ζήλου ἀλειφθέντες εἰς τὸν ἀγῶνα και εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἀρνηθέντες γῆν και ὕδωρ πῶ βαρβάρῳ· διότι εὔρηνται μὲν και οἱ Θηβαῖοι και οἱ Φωκεῖς συμμαχῆσαντες και ταχθέντες ἐν Θερμοπύλαις, ἀλλ' οἱ μὲν, κατ' ἀνάγκην ἀχθέντες εἰς τὴν συμμαχίαν, μετὰ τοῦ Λεωνίδου τὸ πάθος, ἐμῆδισαν και γῆν και ὕδωρ ἔδωκαν προθύμως εἰς τὸν μέγαν βασιλέα· οἱ δὲ Φωκεῖς βίᾳ τε και ἀνάγκῃ συνετάχθησαν τοῖς βαρβάροις· ὥστε περὶ τούτων οὐδεὶς λόγος, τῶν δὲ λοιπῶν τὰ ὀνόματα κατὰ πλεῖστον μέρος τῶζονται ἔτι ἐπὶ τοῦ ὄψεως, ὡς εἶδομεν, ἐξηλείφθησαν δὲ τὰ τῶν Ἀθηναίων, Αἰγινητῶν, Ἀρκάδων, Ἐπιδαυρίων, Κροτωνιατῶν, Λακεδαιμονίων, Μαντινέων, Μεγαρέων, Ὀπουντιῶν, Παλέων, Σερίφιων, Τριζηνίων.

Τίνι δὲ λόγῳ ἀνεγράφησαν και οἱ Τήνιοι, μὴ φερόμενοι ἐν τοῖς κατὰ τοῦ Μήδου συμμαχῆσασιν, περὶ τούτου σαφέστατα ἐξηγεῖται ὁ Ἡρόδοτος.

Ἀναγγεῖλαντος τοῦ Ἀριστείδου τὴν ὑπὸ τῶν πολεμίων κύκλωσιν τῶν Ἑλλήνων και ἀπιστούντων πρὸς ταῦτα τῶν Πελοποννησίων, ἦλθεν αὐτόμολος ὁ Τήνιος Παναίτιος μετὰ τῆς νῆος αὐτοῦ και ἐπεβεβαίωσε τὸ πρᾶγμα· διὰ δὲ τοῦτο τὸ ἔργον ἐεγράφησαν Τήνιοι ἐν Λελοφῶσιν ἐς τὸν τρίτοναι ἐν τοῖσι τὸν βάρβαρον κατελοῦσαι.

Οὔτω λοιπὸν οἱ Τήνιοι, ἐνὸς χάριν, ἠξιώθησαν τῆς τιμῆς τοῦ ν' ἀναγραφῶσιν ἐν τοῖς καταστρεψαμένοις τὸν βάρβαρον και ὁ χρόνος ἐφείσθη τοῦ ὀνόματος αὐτῶν, σωζομένου ἔτι ἐπὶ τοῦ ὄψεως. Ἄλλ' ἡ τούτων ἀναγραφή δι-

καί τῳ λόγῳ καὶ ἐξ ἀναλογίας δὲν συνεπάγεται καὶ τὴν τῶν Λημνίων καὶ τὴν τῶν Σαμίων; Εἰ μὲν ὁ Τήνιος Παναίτιος αὐτομολήσας ἐθεβαίωσε τὴν κύκλωσιν, ὁ Λήμνιος Ἀντίδωρος καὶ παρετάχθη ἐν Σαλαμίῳ, μόνος αὐτὸς ἐκ τῶν μετὰ τοῦ μεγάλου Βασιλέως συμμαχούντων Ἑλλήνων αὐτομολήσας κατὰ τὴν ἐν Ἀφέταις ναυμαχίαν, τὴν προοιμισασμένην τὴν ἐν Ἄρτεμισίῳ. Οἱ δὲ Σάμιοι, λάθρα τῶν Περσῶν μετακαλεσάμενοι διὰ τοῦ Λάμπωνος, τοῦ Ἀθηναγόρου καὶ τοῦ Ἡγησιστράτου τὸν ἐν Δήλῳ ναυλοχοῦντα στόλον τῶν Ἑλλήνων, ἐγένοντο παραίτιοι τῆς ἐν Μυκάλῃ μάχης, πρῶτοι ἀπέστησαν, παράδειγμα δίδοντες ἀγαθὸν τοῖς Ἰωσι, καὶ πρῶτοι ἐπετέθησαν κατὰ τοῦ βαρβάρου.

Καὶ ταῦτα μὲν ὡς πρὸς τοὺς ἀναγραφάμενους τὸ ἑαυτῶν ὄνομα. Τὸ δὲ περιωθῆν μέρος τοῦ ὄψεως, ὡς ἔχει σήμερον, μετὰ τὴν ἔκχωσιν, ἔχει περιφέρειαν κατὰ τὴν βᾶσιν 1,65 γαλ. μέτ. ὕψος δὲ ὡς ἕγγιστα περὶ τὰ πέντε καὶ ἕξ γαλ. μέτ. ὥστε ἐκ τούτου συνάγεται ὅτι ἰκανὸν μέρος τῆς ἀρχαίας τοῦ Ἴπποδρομίου ἐπιφανείας ἐχώσθη πρὸ τῆς ἀλώσεως, μετὰ δὲ τὴν ἄλωσιν συνεπληρώθη τὸ ἔργον, ἄλλως, καὶ γίγας τὸ ἀνάστημα ὑποθεθείσθω, ὁ κατακτητῆς Μωάμεθ οὐδέποτε ἐδύνατο νὰ κόψῃ τὴν κεφαλὴν.

Τὰ ὀνόματά εἰσιν ἀπειροκάλως καὶ ἀτάκτως ἐγγεγλυμμένα, ὅτε μὲν ἀνά δύο, ὅτε δὲ ἀνά τρία, ὅτε δὲ ἀνά τέσσαρα ἐν ἑκάστῳ δακτυλίῳ τούτων οἰσώζομενοί εἰσιν εἴκοσι καὶ ἑννέα, ἐξογκούμενοι ἐπὶ μᾶλλον, ὡς ἦν εἰκός, ἐφ' ὅσῳ πρὸς τὰ ἄνω χωροῦσιν ἡ ἀναγραφὴ ἄρχεται ἀπὸ τοῦ τρίτου.

Τοιοῦτος ὁ τρικέφαλος ὄφις τοῦ Ἴπποδρομίου τοῦ Βυζαντίου διήλθον ἐπ' αὐτοῦ αἰῶνες πολλοὶ καὶ πάντες οἱ μὲν μετὰ τοὺς δὲ ἀφήκαν ἴχνη, ἀλλ' ἡ δόξα αὐτοῦ ἀγήρως ἐστίν, ὡς ἀγήρως καὶ ἀείποτε νέα ἔσεται ἡ μνήμη τῶν κατὰ τὰ Μηδικὰ διαπρεψάντων.

ΟΙ ΒΑΧΑΒΙΤΑΙ.

Ἱστορικὸν Διήγημα.

A.

Γέννησις.

Περὶ τὰ τέλη τῆς πρώτης πεντηκονταετηρίδος τοῦ καθ' ἡμᾶς δεκάτου ὀγδόου αἰῶνος, ἐν Νεδζιέ, χώρα τῆς Ἀραβίας, ὀριζομένη ἀρκτικοανατολικῶς ὑπὸ τῆς Λαχσᾶ, δυτικῶς ὑπὸ τῆς Χεδζᾶ καὶ μεσημβρινῶς ὑπὸ τῆς ἐρήμου, ἐντὸς σκηνῆς γυνή τις Ἀραβία, περιβεβλημένη σινδόνην ἐρίεσσαν, παρεδίδοτο εἰς τὰς ὠδῖνας τοῦ τοκετοῦ.

Ἐξω ἐσύριζεν ὁ ἄνεμος, τὴν σκηνὴν ἀνασαλεύων ἐκ βάθρων καὶ κατὰ καιροὺς φέρων ὑποκόφους καμήλων βρυχηθίμους· ἀνά πάντα τῆς σκηνῆς τριγμὸν, ἡ λοχευομένη ἐφρικία, φοδουμένη μὴ τι ἢ θύελλα τὴν καταλάβῃ ἐν τοκετῷ ἔρημον πάσης βοήθειας — ὁ σύζυγος ἔλλειπε.

Ἦτο νύξ· ἐν τῷ μέσῳ τῆς σκηνῆς μικρὰ ἐσπινθήριζε πυρὰ, ἀμυδρὰς ἐπὶ τῶν κροτάφων τῆς λοχευομένης χέουσα τὰς ἀκτῖνας, αἵτινες ἐν τῇ ἀμυδρότητί των ἀλγεινοτέραν διέγραφον τοῦ προσώπου αὐτῆς τὴν ἔκφρασιν.

Πήλινος χύτρα, καὶ ὕδρια χαλκίνη, καὶ ἐν τηγάνιον, καὶ μικρὸς τις λουτήρ πρὸς τὸ βάθος τῆς σκηνῆς, μία ψιάθος, τινὰ ἐνδύματα καὶ ἐν ἐπιχιτώνιον φύρδην μίγδην ἐπ' αὐτῆς — ἰδοὺ τῆς σκηνῆς ἡ ἀποσκευή.

Ἐπὶ τέλους μικρὸς ἠκούσθη κλαθυρισμός· ὁ κλαθυρισμός, τὸν ὀποῖον ὁ ἄνθρωπος ἀναπέμπει ἐξερχόμενος εἰς τὸ φῶς τῆς ἡμέρας — καὶ μετ' ὀλίγον ἡ γυνή, ἀναστᾶσα, περιέσφιγξεν εἰς τὰς ἀγκάλας τὸν καρπὸν τῶν λαγώνων τῆς, ἔσυρε πρὸς ἑαυτὴν τὸν λουτήρα πλήρη ὕδατος, ἔλουσε τὸ νεογνόν, ἔνιψε χεῖρας καὶ πρόσωπον καὶ πόδας, ἐναπέθηκεν ἐπὶ τῶν γονάτων αὐτῆς τὸ βρέφος, καὶ μειδιῶσα ἐνητένιζεν αὐτῷ.

Μετ' οὐ πολὺ ἠκούσθη κάλπασμα ἵππου, καὶ ἅμα σχεδὸν ἀνὴρ τις μετρίου ἀναστήματος, ἐπιχιτώνιον φέρων φαῖον καὶ κεφαλόδεσμον ἐρυθροῦν, εἰσῆλθεν, ἀπεδύθη τῆς σπάθης καὶ τοῦ πυροβόλου, καὶ ἐπλησίασε πρὸς τὴν γυναῖκα.

— Ἀδὲλ-Βαχάβ, ἰδοὺ ὁ υἱός μας.

— Ὁ υἱός μας! ἔκθικτος ἀπάντησεν ὁ σύζυγος, ὁ υἱός μας!

— Ναι, ὁ υἱός μας, ὁ πρὸ ὀλίγου γεννηθεὶς.

Καὶ καθήσας πρὸ τὴν σύζυγον, ὁ Ἀδὲλ-Βαχάβ ἔλαβεν ἀπὸ τῶν γονάτων αὐτῆς τὸ νεοτεχθὲν, ἠσπάσθη αὐτὸ ἐπὶ τὰ χεῖλη, μετὰ πατρικῆς τὸ περιειργάσθη στοργῆς, τὸ ἀπέδωκεν εἰς τὴν μητέρα, καὶ ἀναστὰς ἔλαβε τὴν βράβδον αὐτοῦ, διέγραψεν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τὸ ὄνομα αὐτοῦ τε καὶ τῆς συζύγου αὐτοῦ, ἕκαστον τῶν στοιχείων αὐτῶν ἀντιπαρέβαλε πρὸς τὸ ἀντίστοιχον ἀριθμητικὸν ψηφίον, τὸ ἄθροισμα διήρесе διὰ τοῦ 3, καὶ τανάπαλιν πρὸς ἕκαστον τῶν ψηφίων τοῦ πληκίου ἀντέθετο τὸ ἀντίστοιχον στοιχεῖον τοῦ ἀλφαβῆτου, ἔφερε τρεῖς τὸν δείκτην τῆς δεξιᾶς αὐτοῦ ἐπὶ τὸν ἀντίχειρα καὶ τὸν μέσον τῆς ἀριστερᾶς, ὑπεψιθύρισε τινὰς λέξεις, ἀνέβλεψεν ὀλίγον ὥστε σκεπτόμενος, καὶ ὕστερον πλησιάσας πρὸς τὴν λεχῶ καὶ ἐπιθέμενος τὴν δεξιᾶν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ παιδός, εἶπε·

— Τὸ ὄνομα αὐτοῦ Μωχαμέτ.

Καὶ ἔκτοτε τὸ παιδίον ἐκλήθη Μωχαμέτ-βεν-Ἀδὲλ-Βαχάβ, ταύτέστι Μωχαμέτ υἱός τοῦ Ἀδὲλ-Βαχάβ.

B

Ὀρκος.

Ἵπὲρ τὰ πάντα καὶ εἰκοσὶν ὡς ἔγγιστα παρήλθον ἔκτοτε ἔτη, καὶ περὶ δυσμᾶς ἡλίου ἑαρινῆς τινος ἡμέρας, ἐν τῇ αὐτῇ σκηνῇ, ἀνὴρ τις συνωφρυσμένος καὶ ἠλιόκαυστος τὴν ὄψιν, ἐκάθητο ἐν σιωπῇ, καπνίζων *ναργιλέν*.

Ὁ Μωχαμέτ-βεν-Ἀδὲλ-Βαχάβ ἦν ἐκεῖνος.

Ἐρυθρόστικτον μέχρι τῶν ὀφρύων περιεβάλλετο κεφαλόδεσμον, ἡ δεξιὰ τοῦ ὀποῦ ἄκρα ἐκάλυπτε τὴν παρεῖαν καὶ τὴν σιαγόνα αὐτοῦ, ἀνῆρχετο μέχρι τοῦ ἀριστεροῦ ὠτός, ἐκεῖ συνεδέετο μετὰ τοῦ ἐτέρου ἄκρου καὶ χαριέντως ἐπιπτεν ὕστερον ἐπὶ τῆς ὠμοπλάτης αὐτοῦ—τὸ ὄμμα τοῦ ἀνδρὸς ἀνὰ πᾶσαν ἰδέαν διερχομένην τὸ μέτωπόν του ἐλάμβανε καὶ ἀνάλογον τὴν ἔκφρασιν, καὶ ὑπὸ τὴν βαθεῖαν τοῦ κεφαλόδεσμου καὶ τῶν μακρῶν βλεφαρίδων του σκιὰν ὁμοιάζεν ἡλίῳ μεσημβρινῷ ἐν μέσῳ βροντησικεραύνων νεφελῶν.

Τὸ ἐρυθρομέλαν ἐπιχιτώνιον του πολύπτυχον κατέπιπτεν ἀπὸ τῶν ὠμων ἐπὶ τὸ δεξιὸν γόνυ αὐτοῦ. Αἱ ἀναξυρίδες κατήρχοντο μέχρις ἀστραγάλων τῶν ποδῶν· τὰ σανδάλια ἔκειντο πρὸ αὐτοῦ, παρέκειντο δὲ δεξιόθεν καὶ ὁ ἀκινάκης, καὶ ἡ σπάθη, καὶ τὸ πυροβόλον, καὶ τὰ πιστόλια — κύκλω δὲ αὐ-

τοῦ *σιμβούκιον* ἢ *ναργιλέν* καπνίζοντες καὶ ἔνοπλοι πάντες, ἐκαθέζοντο ἄλλοι πολλοὶ, μικρὸν ἀπ' ἀλλήλων διαφέροντες τὸν ἱματισμόν.

Ὀλίγῳ ὕστερον γοργοβάμων εἰσῆλθέ τις λογγοφόρος, κολοσσιαῖος τὸ ἀνάστημα, περιβεβλημένος ἐπιχιτώνιον μέλαν καὶ σανδάλια φέρων πεποικιλιμένα.

Παρεγένετο παρὰ τὸν Μωχαμέτ-Βαχάβ καὶ τὴν λόγην ἀποθέμενος, ὠκλασε παρ' αὐτῷ καὶ προσηγόρευσε αὐτόν τε καὶ τοὺς περικαθημένους, ἐφαπτόμενος τῇ δεξιᾷ τῶν χειλέων καὶ τοῦ μετώπου αὐτοῦ.

Καὶ ἅμα νεανίας τις πυρινόμματος τῷ προσέφερε *ναργιλέν*.

Μετὰ τινος στιγμᾶς, ἀποκομισθέντων τῶν *σιμβουκίων* καὶ *ναργιλέδων*, ὁ Μωχαμέτ-Βαχάβ περιέφερε κύκλω τὰ ὄμματα, σιγῇ βαθεῖα ἐπεκράτησε κύκλω καὶ ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν νεήλυδα καὶ τοὺς περὶ αὐτόν:

— Σεχοῦμ-Σέχα καὶ λοιποὶ ἀδελφοί, ἀνέκραξε μετὰ φωνῆς ἐντόνου καὶ βροντώδους, ἡ μεγάλη ἡμέρα ἦλθε πλέον· ἕκαστος ὑμῶν ἐνεβάτευσε ἤδη εἰς τὸ πνεῦμά μου, καὶ τὰς ἀρχάς μου ἐμυήθη, καὶ τὴν βᾶσιν αὐτῶν κατέγγω. — Πρὶν ἢ λοιπὸν δώσωμεν τὸν φρικτὸν ὄρκον, ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ, ἀπαιτῶ παρὰ πάντων εὐσυνείδητον ὁμολογίαν. . . . Παραδέχεσθε ἐν πεποιθήσει τὰς ἀρχάς μου;

— Ἄπαντες, ἀνέκραξαν ἀπαξάπαντες ἀλαλάζοντες καὶ τὰς χεῖρας ἀνατείναντες.

— Καὶ ἐγὼ σὰς δέχομαι ὡς ἀδελφούς.

Καὶ ἀναστὰς ἠσπάσθη τοὺς πάντας, ἀρχόμενος ἀπὸ τοῦ Σεχοῦμ-Σέχη.

Καὶ ὕστερον, διατάξας αὐτοὺς ὀρθίους ἐν εἶδει ἡμικυκλίου, ἐξέστυρεν ἀπὸ τοῦ ζωστήρος *μαχαιρίδιον* ἀκτινοβόλον, ἐνεχάραξεν ἐπὶ τὴν ἐπιδερμίδα ἀνὰ μέσον τῆς ὠλένης καὶ τῆς κερκίδος τῆς ἀριστερᾶς αὐτοῦ ἐν X, καὶ ἐν τῷ ἀποσταλάξαντι αἵματι ἐμβάπτων τοῦ *μαχαιριδίου* τὴν ἀκίδα, ἐκέντησε δι' αὐτῆς τρεῖς τὴν δεξιᾶν ἐκάστου.

— Τοῦ αἵματός μου ἡ παρακαταθήκη, ὦ ἀδελφοί, εἶναι ἱερά· λάβετε αὐτήν, ἔλεγεν αὐτοῖς, καὶ ἀνὰ πᾶσαν τὴν ὑψηλίον διασκορπισθῆτε κηρύττοντες τὸν λόγον τῆς ἀληθείας.

Ἐξήγαγεν ἀπὸ τοῦ κόλπου αὐτοῦ τὸ Κοράνιον, καὶ στὰς ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν, προσεκάλεσεν αὐτοὺς νὰ ὀρκισθῶσιν.

Ἐκλιναν τὰ γόνατα οἱ πάντες καὶ πρηνισθέντες πρὸ αὐτοῦ, ἀνέκραξαν ὁμοφώνως.

— Ὀρκιζόμεθα εἰς τὸ αἷμά σου ὅτι παραδεχόμεθα κατὰ πάντα τὸ Κοράνιον, καὶ ὅτι δὲν γνωρίζομεν ἡμεῖς ἄλλον Θεὸν παρὰ τὸν ποιήσαντα τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, καὶ τὸν ἥλιον, καὶ τοὺς ἀστέρας, καὶ τὴν σελήνην, καὶ τὸν Παράδεισον. Δὲν πιστεύομεν ὅμως ὅτι ὁ Μωάμεθ καὶ οἱ ἀπὸ τοῦ Ἀλῆ καταγόμενοι ἱμάμια κατάγονται ἐκ Θεοῦ.

Καὶ ἐγεθέντες, ἀντήλλαξαν ἀλληλοδιχθόως ἐναγκαλίσματα, τρία ἐνεδύθησαν τὰ ὄπλα των καὶ ἕκαστος ἔσχε διεύθυνσιν ἰδίαν.

Γ

Ἀρχαί, — Ἔθιμα, — Πράξεις.

Καὶ οἱ νέοι αἰρεσιάρχαι, ἀπὸ τοῦ ἀρχηγοῦ αὐτῶν Βαχαβῖται κληθέντες, ἐσπάρησαν κατὰ τὴν Ἀραβίαν, τὰς ἀρχάς των κηρύττοντες.

Τὰ θρησκευτικὰ δόγματά των κυρίως θεμελιούνται εἰς τὴν λατρείαν τοῦ ὑπερτάτου ὄντος· ὡς ἐν τῷ ὄρκῳ των ἴδομεν, δὲν παραδέχονται τὸν Μωάμεθ ὡς ἐκ θεοῦ καταγόμενον, καὶ καθ' ἑκτὸν ἀπαιτοῦσι τῶν ἐντολῶν τοῦ Κορανίου τὴν ἐφαρμογὴν.

Οἱ Βαχαβῖται πρὸς τοὺς Μωαμεθανοὺς ἔχουσιν ὡς οἱ διαμαρτυρούμενοι πρὸς τοὺς Χριστιανοὺς τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας.

Ἀπαρεσκόμενοι πάντα στολισμὸν ἐν τοῖς τζαμίοις αὐτῶν καὶ καθελόντες μιναρέδες τε καὶ θόλους, βδελύττονται ἀπὸ ψυχῆς πάντα ὀπαδὸν τοῦ Μωάμεθ, καὶ μισοῦσι καὶ ἀποστρέφονται αὐτοὺς μᾶλλον παντὸς ἄλλου ἑτεροδόξου.

Εἰσὶν ἀπλούστατοι περὶ τὸ κηδεύειν τοὺς νεκροὺς, καὶ ἱεροσυλίαν θεωροῦσι τὸ κτίζειν μνημεῖα· ὀψέποτε δὲ τύχῳσι τινὰ τῶν ὄσων οἱ Μωαμεθανοί, εὐλαβείας χάριν, ἐγείρουσιν εἰς μνήμην τῶν Σεχῶν καὶ τῶν Ἰμαμῶν, μετὰ πλείστου ὄσου τοῦ ζήλου κατεδαφίζουσιν αὐτά, ἱερὸν, κατ' αὐτοὺς, ἐκπληροῦντες καθήκον.

Οἱ Βαχαβῖται δύναται νὰ διατρεθῶσιν εἰς 3 τάξεις.

Εἰς Πολεμιστάς, εἰς Γεωργοὺς καὶ εἰς Τεχνίτας.

Οὔτοι μόνοι μεταξὺ τῶν Ἀράβων δὲν ἀποστρέφονται τὴν γεωργίαν.

Ἄφελεῖς τὰ ἔθιμα καὶ τὴν δίαιταν αὐστηροί, δεισιδαίμονες καὶ οὐχ ἥττον ἀδαμαντόκαρδοι, διάγουσιν ἐν πλήρει ἰσότητι, θεωροῦσιν ἀλλήλους ἀδελφοὺς, καὶ μετ' ἀδελφικῆς φέρονται τῆς οἰκειότητος καὶ πρὸς τοὺς ἀρχηγούς, καὶ τοὶ τυφλοὶς ὄμμασιν ὑπέικουσιν αὐτοῖς.

Ἄπέχουσι τοῦ ταβάκου καὶ τοῦ καφέ, καὶ τρέφονται διὰ μόνου ἄρτου κριθίνου, διὰ φοινίκων καὶ ἰχθύων, πάνυ δὲ σπανίως καὶ δι' ὄρυζιου.

Καλλιεργοῦσι τὰς βαναύτους τέχνας, καὶ κατ' οὐδὲν εἰσὶν ὑποδεέστεροι τῶν λοιπῶν Ἀράβων, ὡς πρὸς τὴν ὀπλοποιίαν καὶ τὰ ὑφάσματα, τὰτε ἐρι-οῦχα καὶ τὰ βαμβακερά.

[ἔπειτα.]